

II

(Съобщения)

СЪОБЩЕНИЯ НА ИНСТИТУЦИИТЕ, ОРГАНИТЕ, СЛУЖБИТЕ И АГЕНЦИИТЕ НА
ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

ИЗВЕСТИЕ НА КОМИСИЯТА

Насоки във връзка със Споразумението за оттеглянето на Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия от Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия**Част втора — Права на гражданите**

(2020/C 173/01)

Настоящите насоки имат изцяло информативен характер и не допълват Споразумението за оттеглянето на Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия от Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия.

Въпреки че настоящите насоки са изготвени от служители на Европейската комисия, становищата, съдържащи се в тях, не следва да се тълкуват като изразяване на официална позиция от страна на Европейската комисия.

Общата цел на част втора от Споразумението за оттеглянето на Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия от Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия (Споразумението) е да бъдат защитени правата на гражданите, произтичащи от правото на Европейския съюз (ЕС) и упражнявани от гражданите на Европейския съюз, които пребивават или работят в Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия (Обединеното кралство), и от гражданите на Обединеното кралство, които пребивават или работят в ЕС, и съответните членове на техните семейства в края на преходния период, предвиден в Споразумението, както и да бъдат осигурени за тази цел ефективни, приложими и недискриминационни гаранции.

1. ДЯЛ I — ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Членове 9, 10 и 11 от Споразумението определят съвместно персоналният и териториалният обхват за целите на прилагането на дял II от част втора от Споразумението относно правата и задълженията, свързани с пребиваването, документите за пребиваване, работниците и самостоятелно заетите лица, както и относно професионалните квалификации (дял III относно координацията на системите за социална сигурност има самостоятелен персонален обхват).

Бенефициери по дял II от Споразумението са гражданите на ЕС и гражданите на Обединеното кралство, които са упражнили правото си да пребивават или да работят в съответствие с правото на Съюза преди края на преходния период и продължават да го правят след този период, както и съответните членове на техните семейства.

Определенията за „гражданин на Съюза“ и „гражданин на Обединеното кралство“ се съдържат в член 2, букви в) и г) от Споразумението.

Позоваванията на правата или правилата за свободно движение на ЕС в настоящите насоки включват правата по: членове 21, 45 и 49 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС); Директива 2004/38/ЕО относно правото на граждани на Съюза и на членове на техните семейства да се движат и да пребивават свободно на територията на държавите членки (Директива 2004/38/ЕО); и Регламент (ЕС) № 492/2011 относно свободното движение на работници в Съюза (Регламент (ЕС) № 492/2011).

1.1. Член 9 — Определения

1.1.1. Член 9, буква а): членове на семейството

1.1.1.1. Член 9, буква а), подточка i): „основни“ членове на семейството

„Основните“ членове на семейството са определени чрез позоваване на член 2, параграф 2 от Директива 2004/38/ЕО. Тази разпоредба се прилага и по отношение на членовете на семейството на работници и самостоятелно заети лица, включително погранични работници (съединени дела C-401/15—C-403/15 *Depesme и Kerrou*).

В съответствие с правото на Съюза членовете на семейството на граждани на ЕС по принцип не се ползват от самостоятелно право на свободно движение и пребиваване (освен когато самите те са граждани на ЕС или са придобили самостоятелно право на пребиваване в резултат на връзката си с гражданин на ЕС, който е източникът на правата им на свободно движение). По същия начин членовете на семейството не се ползват от права по Споразумението, с изключение на правата, които произтичат от носителя на права — лице, попадащо в приложното поле на член 10, параграф 1, букви а)—г) от Споразумението.

Единственото изключение са членовете на семейството, попадащи в приложното поле на член 10, параграф 1, буква е), които пребивават в приемащата държава *независимо* в края на преходния период, тъй като правото им на пребиваване съгласно правото на Съюза към този момент вече не зависи от качеството им на член на семейството на гражданин на ЕС, упражняващ права по Договора в приемащата държава.

1.1.1.2. Член 9, буква а), подточка ii): граждани на трети държави, които полагат грижи за зависим гражданин на ЕС

Съдът на Европейския съюз потвърди, че в определени ситуации и други лица следва да имат право на пребиваване, по-специално когато присъствието на такива лица е действително необходимо, за да могат гражданите на ЕС да се ползват от правото си на пребиваване съгласно правото на Съюза.

Най-показателен е примерът с ненавършил пълнолетие мобилен гражданин на ЕС с родител, който не е гражданин на ЕС. Докато гражданинът на ЕС очевидно има право на пребиваване съгласно правото на Съюза, родителят, който полага грижи за него, не попада в приложното поле на член 2, параграф 2, буква г) от Директива 2004/38/ЕО, който се прилага по отношение на родители, които са на издръжка на гражданин на ЕС (в случая е обратното). Съдът на ЕС постанови в решението си по дело C-200/02 *Chen*, че този родител има право на пребиваване в приемащата държава, за да осигури правото на пребиваване на ненавършилото пълнолетие дете, гражданин на ЕС.

Член 9, буква а), подточка ii) не се ограничава с препращане към понятието „лица, които полагат основните грижи“, използвано от Съда на ЕС в решението му по дело *Chen* (в което се разглежда единствено правото на пребиваване на майката на детето), а е формулиран по-широко, за да даде възможност да бъдат обхванати и лица, различни от полагащите основните грижи (например ненавършили пълнолетие братя и сестри, които също като ненавършилия пълнолетие гражданин на ЕС са на издръжка на лицето(ата), полагащо(и) основните грижи).

1.1.2. Член 9, буква б): погранични работници

Погранични работници са лица, които попадат в обхвата на определението на Съда на ЕС за „работници“, но не пребивават при условията на член 13 от Споразумението в държавата, в която са „работници“.

Обхванати са както пограничните работници (член 45 от ДФЕС), така и самостоятелно заетите лица (член 49 от ДФЕС) (вж. дело C-363/89 *Roix* и насоките по членове 24 и 25).

1.1.2.1. Определение за работник или самостоятелно заето лице

Нито първичното, нито вторичното законодателство на Съюза дават определение на понятието работник или самостоятелно заето лице.

Съгласно практиката на Съда на ЕС понятието „работник“ за целите на свободното движение в Съюза има специфично значение (например дело C-66/85 *Lawrie-Blum*) и трябва да се тълкува широко (дело C-139/85 *Kempf*).

Не е възможно да се приложат различаващи се национални определения (например определението за „работник“ в националното трудово законодателство), ако те са по-ограничителни.

Съдът на ЕС е определил понятието „работник“ като лице, което под ръководството на друго лице извършва действителна и ефективна работа срещу възнаграждение, с изключение на дейностите, които са толкова незначителни, че се явяват изцяло странични и допълнителни (дела C-138/02 *Collins*, C-456/02 *Trojani* или C-46/12 *LN*).

Основните характеристики на трудовото правоотношение са следните:

- през определен период от време дадено лице предоставя работна сила (вж. например дела C-139/85 *Kempf*, C-344/87 *Betray*, C-171/88 *Rinner-Kühn*, C-1/97 *Birden*, C-102/88 *Ruzius-Wilbrink*);
- в полза на друго лице и под негово ръководство (дела C-152/73 *Sotgiu*, C-196/87 *Steymann*, C-344/87 *Betray*, C-151/04 *Nadin*);
- в замяна на което получава възнаграждение (вж. например дела C-196/87 *Steymann*, C-344/87 *Betray*, C-27/91 *Hostellerie Le Manoir*, C-270/13 *Haralambidis*).

Условието за съществуване на връзка на подчинение отличава *работниците* от *самостоятелно заетите лица*. Работата в отношения на подчинение се характеризира с това, че работодателят определя избора на дейност, възнаграждението и условията на труд (дело C-268/99 *Janu*).

1.1.3. Член 9, буква в): приемаща държава

Тази разпоредба прави разграничение между граждани на ЕС и граждани на Обединеното кралство. Приемашата държава се определя по различен начин за двете групи.

За гражданите на Обединеното кралство приемащата държава е държавата — членка на ЕС, съгласно определението в член 2, буква б) от Споразумението, в която те упражняват правото си на пребиваване съгласно правилата на Съюза в областта на свободното движение. Обединеното кралство не може да стане приемаща държава по смисъла на Споразумението за граждани на Обединеното кралство — това означава, че гражданите на Обединеното кралство, които са пребивавали в Обединеното кралство преди края на преходния период в съответствие с права, предоставени им от правото на Съюза (като бенефициери по силата на съдебната практика, основаваща се на решенията на Съда на ЕС по дела C-34/09 *Ruiz Zambrano* или C-370/90 *Singh*), не стават бенефициери по Споразумението в лично качество.

За гражданите на ЕС приемащата държава е Обединеното кралство, както е определено в член 3, параграф 1 от Споразумението. Гражданите на ЕС не стават бенефициери по Споразумението в лично качество в която и да е държава — членка на ЕС, независимо дали са нейни граждани или не.

1.1.3.1. След като са „упражнили правото си на пребиваване там в съответствие с правото на Съюза“

Упражняването на правото на пребиваване означава, че гражданин на ЕС или гражданин на Обединеното кралство пребивава законно в приемащата държава в съответствие с правото на Съюза в областта на свободното движение преди края на преходния период.

Обхванати са всички възможни ситуации, при които правото на пребиваване произтича от правилата на Съюза за свободното движение.

Това включва правото на пребиваване, независимо дали е постоянно право на пребиваване, независимо от неговата продължителност (например достатъчно е дадено лице да пристигне в приемащата държава една седмица преди края на преходния период и да пребивава там като търсещо работа лице съгласно член 45 от ДФЕС) и независимо от това в какво качество се упражняват тези права (като работник, самостоятелно заето лице, студент, търсещо работа лице и т.н.).

Достатъчно е правото на пребиваване да е било упражнено в съответствие с условията на правото на Съюза, свързани с правото на пребиваване (дело C-162/09 *Lassal* или съединени дела C-424 и 425/10 *Ziolkowski u Szeja*).

Притежаването на документ за пребиваване не е предпоставка за законно пребиваване в съответствие с правото на Съюза, тъй като съгласно правото на Съюза правото на пребиваване се предоставя директно на гражданите на ЕС от Договора и не зависи от това, дали те са изпълнили определени административни процедури (съображение 11 от Директива 2004/38/ЕО). От друга страна, притежаването на документ за пребиваване, издаден съгласно правото на Съюза, само по себе си не означава, че пребиваването е в съответствие с правото на Съюза (дело C-325/09 *Dias*).

1.1.3.2. „Преди края на преходния период и продължават да пребивават там след това“

Тези понятия, които следва да се разглеждат съвместно, определят времеви рамки, съгласно които пребиваването в съответствие с правото на Съюза трябва да е „непрекъснато“ в края на преходния период (31 декември 2020 г.), за да отговаря на изискванията за целите на част втора от Споразумението.

Член 11 от Споразумението съдържа допълнителни правила относно непрекъснатостта на пребиваването.

Не отговарят на изискванията исторически периоди на пребиваване, които са изтекли преди края на преходния период (например пребиваване между 1980 г. и 2001 г.), или периоди на пребиваване, които започват едва след края на преходния период.

1.1.4. Член 9, буква з): държава на месторабота

Държавата на месторабота е от значение единствено за целите на определянето на териториалния обхват на правата на пограничните работници.

Лицата, които пребивават в държавата, в която работят, не се считат за погранични работници.

1.1.5. Член 9, буква д): право на упражняване на родителски права

Понятието „право на упражняване на родителски права“ е определено чрез позоваване на член 2, параграф 9 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност (Регламент „Брюксел Па“).

Тази разпоредба обхваща правото на упражняване на родителски права, придобито по силата на съдебно решение, на закона или на споразумение, пораждащо правни последици.

1.2. Член 10 — Персонален обхват

1.2.1. Граждани на ЕС и граждани на Обединеното кралство: параграф 1, букви а) — з)

Определенията за гражданин на ЕС и гражданин на Обединеното кралство се съдържат в член 2, букви в) и г) от Споразумението.

Съдебната практика на Съда на ЕС съдържа конкретни насоки във връзка с правата на лицата с двойно гражданство. Тази съдебна практика е важна, за да се определи в кои случаи лице с двойно гражданство попада в приложното поле на Споразумението и в кои случаи наличието на двойно гражданство представлява чисто вътрешно положение.

Лицата с двойно гражданство на държави — членки на ЕС (например лице с чешко и словашко гражданство), или на държава — членка на ЕС и на държава извън ЕС (например лице с чешко и японско гражданство), пребиваващи в Обединеното кралство в края на преходния период, очевидно попадат в персоналният обхват на Споразумението като граждани на ЕС.

Лицата с двойно гражданство на ЕС и на Обединеното кралство, независимо дали по рождение или по натурализация, попадат в приложното поле на Споразумението, при условие че са упражнили правото си на свободно движение и пребиваване в приемащата държава, на която са граждани, до края на преходния период (дело C-165/16 *Lounes*). Лицата с двойно гражданство на ЕС и на Обединеното кралство, независимо дали по рождение или по натурализация, попадат в приложното поле на Споразумението и в случаите, когато са упражнили правото си на движение и пребиваване в държава членка, различна от тази, на която са граждани, до края на преходния период (това не засяга правата, с които те разполагат като мобилни граждани на ЕС съгласно правото на Съюза в областта на свободното движение на гражданите на ЕС).

Лицата с двойно гражданство на ЕС и на Обединеното кралство, които са придобили гражданство на приемащата държава дори след края на преходния период, са обхванати от Споразумението по аналогия с дело C-165/16 *Lounes*.

Лицата с двойно гражданство на ЕС и на Обединеното кралство, **които никога не са упражнявали своите права на свободно движение** съгласно членове 21, 45 или 49 от ДФЕС (каквото е случаят по дело C-434/09 *McCarthy*), не са обхванати от Споразумението.

1.2.2. Извън приложното поле

1.2.2.1. Командировани работници

Лицата, които се позовават единствено на права, произтичащи от член 56 от ДФЕС, не са обхванати от Споразумението (вж. също насоките по член 30, параграф 1, буква д) от дял III от Споразумението).

Споразумението не дава право на командированите работници да останат в приемащата държава след края на преходния период.

1.2.2.2. Права, произтичащи от гражданството на ЕС: дело C-34/09 *Ruiz Zambrano*

Гражданите на ЕС и гражданите на Обединеното кралство, чиито права в приемащата държава в края на преходния период произтичат от факта, че са били граждани на Съюза по смисъла на член 20 от ДФЕС, не са обхванати от Споразумението.

Следователно членовете на техните семейства също остават извън приложното поле на Споразумението и спрямо тях ще се прилагат правилата на приемащата държава.

1.2.2.3. Право на събиране на семейството на завръщащите се граждани на ЕС и на Обединеното кралство: дело C-370/90 Singh

Гражданите на ЕС и на Обединеното кралство, за които се отнася тази линия на съдебната практика, не са обхванати от Споразумението. Следователно членовете на техните семейства също остават извън приложното поле на Споразумението. Статусът на пребиваване на членовете на семейството на граждани на Обединеното кралство, които се завръщат в Обединеното кралство, или на граждани на ЕС, които се завръщат в държавата членка, чиито граждани са, ще бъде уреден съответно от правото на Обединеното кралство или на ЕС.

1.2.3. Член 10, параграфи 1—4: членове на семейството

В член 10, параграфи 1—4 се определя кои лица са обхванати от Споразумението по силата на семейните им връзки с носителя на права (лице, попадащо в приложното поле на която и да е разпоредба от член 10, параграф 1, букви а)—г) от Споразумението).

Въз основа на Директива 2004/38/ЕО в Споразумението се прави разграничение между две категории „членове на семейството“ — „основни“ членове на семейството (определени в член 9, буква а) от Споразумението, който съответства на член 2, параграф 2 от Директива 2004/38/ЕО) и „по-далечни“ членове на семейството (попадащи в приложното поле на член 10, параграфи 2—5 от Споразумението, който съответства на член 3, параграф 2 от Директива 2004/38/ЕО).

1.2.3.1. Член 10, параграф 1, буква д), подточка i): „основни“ членове на семейството, пребиваващи в приемащата държава

Тази разпоредба обхваща „основните“ членове на семейството (определени в член 9, буква а) от Споразумението), които са пребивавали в приемащата държава в края на преходния период в качеството си на членове на семейството на гражданин на ЕС, упражняващ правата си на свободно движение в приемащата държава.

1.2.3.2. Член 10, параграф 1, буква д), подточка ii): „основни“ членове на семейството, пребиваващи извън приемащата държава

Членовете на семейството, обхванати от член 10, параграф 1, буква д), подточка ii), не са се преместили в приемащата държава преди края на преходния период. Те могат да се присъединят към носителя на права в приемащата държава по всяко време след края на преходния период.

Въпросните членове на семейството следва да бъдат пряко свързани (т.е. попадат в приложното поле на член 2, параграф 2 от Директива 2004/38/ЕО като съпруг, регистриран партньор или преки роднини по възходяща линия) с носителя на права в края на преходния период. Низходящите, родени преди края на преходния период, също са обхванати от член 10, параграф 1, буква д), подточка ii) от Споразумението, докато низходящите, родени след края на преходния период, попадат в приложното поле на член 10, параграф 1, буква д), подточка iii) от Споразумението.

Освен това въпросният член на семейството трябва да отговаря на условията по член 2, параграф 2 от Директива 2004/38/ЕО към момента, в който поиска разрешение за пребиваване в приемащата държава въз основа на Споразумението.

Това означава например, че лице, което желае да влезе в качеството си на съпруг(а) на носител на права през 2025 г., ще отговаря на изискванията на Споразумението, ако е било в брак с носителя на права в края на преходния период и все още е в брак през 2025 г.

Дете на носител на права, което е било на възраст под 21 години в края на преходния период, има право да се присъедини към носителя на права на основание на Споразумението, ако продължава да бъде дете на носител на права към момента, в който поиска да се присъедини към носителя на права в приемащата държава, и все още е на възраст под 21 години или е на издръжка на носителя на права.

Родител на носител на права ще може да се присъедини към носителя на права на основание на Споразумението, ако е на негова издръжка към момента, в който поиска да се присъедини към него в приемащата държава.

1.2.3.3. Член 10, параграф 1, буква д), подточка iii): бъдещи деца

Лицата, които са родени или осиновени от носителя на права след края на преходния период, са защитени от член 10, параграф 1, буква д), подточка iii) от Споразумението.

За да имат право да се присъединят към носителя на права в приемащата държава, тези бъдещи деца ще трябва да отговарят на условията по член 2, параграф 2, буква в) от Директива 2004/38/ЕО към момента, в който поискат да се присъединят към носителя на права в приемащата държава, а именно да са на възраст под 21 години или да са зависими.

Член 10, параграф 1, буква д), подточка iii) от Споразумението се прилага в следните случаи:

- а) и двамата родители са носители на права: няма формално изискване за изключително или споделено право на упражняване на родителските права върху детето;
- б) единият родител е носител на права, а другият — гражданин на приемащата държава (например полско-британска двойка, която пребивава в Полша): няма формално изискване за изключително или споделено право на упражняване на родителските права върху детето (тази разпоредба не изисква родителят, който не е носител на права, да пребивава в приемащата държава);
- в) единият родител е носител на права (тази разпоредба обхваща всички останали случаи, при които детето има само един родител, който е носител на права, освен когато родителят е загубил родителските права по отношение на детето. Той обхваща семейства с двама родители, например дете на носител на права, сключил брак след края на преходния период с гражданин на ЕС, който не е бенефициер по Споразумението, и семейства с един родител, или случаи, когато родителят, който не е носител на права, не пребивава в приемащата държава или няма право на пребиваване там): изискване носителят на права да има изключително или споделено право на упражняване на родителските права върху детето.

Деца, които са родени преди края на преходния период, но произходът им е установен (например когато носителят на права признае бащинство по отношение на детето) едва след края на преходния период, попадат в приложното поле на член 10, параграф 1, буква д), подточка i) или ii) в зависимост от мястото им на пребиваване в края на преходния период.

1.2.3.4. Член 10, параграф 1, буква е): членове на семейството, придобили независимо право на пребиваване в приемащата държава

Тази разпоредба обхваща „основни“ членове на семейството (съгласно определението в член 9, буква а) от Споразумението), които:

- а) в определен момент преди края на преходния период са пребивавали в приемащата държава в качеството си на членове на семейството на гражданин на ЕС, който упражнява там правата си на свободно движение в Съюза;
- б) по-късно, но преди края на преходния период, са придобили право на пребиваване съгласно правото на Съюза в областта на свободното движение, което вече не зависи от качеството на член на семейството на гражданин на ЕС, упражняващ в приемащата държава правата си на свободно движение в Съюза (например съгласно член 13, параграф 2 или член 16, параграф 2 от Директива 2004/38/ЕО);
- в) запазват това самостоятелно право в края на преходния период.

Особеното положение на лицата, попадащи в приложното поле на член 10, параграф 1, буква е), е причината, поради която част втора от споразумението не възпроизвежда изискването по член 3, параграф 1 от Директива 2004/38/ЕО тези членове на семейството да „придружават или се присъединяват“ към носителя на права в приемащата държава.

1.2.3.5. Член 10, параграф 2: „по-далечни“ членове на семейството, които вече пребивават в приемащата държава

Член 10, параграф 2 от Споразумението обхваща „по-далечни“ членове на семейството (съответстващи на член 3, параграф 2 от Директива 2004/38/ЕО), които са пребивавали в приемащата държава в края на преходния период по силата на връзката им с гражданин на ЕС, който упражнява там правата си на свободно движение в Съюза. Продължителността на това пребиваване е без значение.

Гарантираното от Съюза право на свободно движение и пребиваване на тези лица в приемащата държава предполага, че приемащата държава членка им е издала документ за пребиваване в съответствие с националното си законодателство.

Гарантираното от Съюза право на свободно движение и пребиваване на тези лица в приемащата държава, признато от приемащата държава в съответствие с нейното национално законодателство, се доказва с издаването на документ за пребиваване.

1.2.3.6. Член 10, параграф 3: „по-далечни“ членове на семейството с висящо заявление

„По-далечни“ членове на семейството (в съответствие с определението в член 3, параграф 2 от Директива 2004/38/ЕО), които са подали заявление по член 3, параграф 2 от Директива 2004/38/ЕО за присъединяване към носителя на права в приемащата държава преди края на преходния период, но чиито заявления (за входна виза или документ за пребиваване) не са били разглеждани до края на преходния период, са защитени по същия начин, както съгласно правилата на Съюза за свободно движение.

Техните заявления следва да се разглеждат в съответствие с процедурата, посочена в член 3, параграф 2 от Директива 2004/38/ЕО. При благоприятно решение по заявлението тези лица следва да се считат за попадащи в приложното поле на член 10, параграф 2 от Споразумението.

1.2.3.7. Член 10, параграф 4: партньори в трайна връзка

Партньор, с когото носителят на права има трайна връзка (лице, обхванато от член 3, параграф 2, буква б) от Директива 2004/38/ЕО), който е пребивавал извън приемащата държава в края на преходния период, е бенефициер по Споразумението.

Тази категория обхваща всички други дългосрочни „трайни“ партньорства — както разнополови, така и еднородни. Изискването за трайност на връзката трябва да бъде оценявано в светлината на целта на Директивата за съхраняване на единството на семейството в по-широк смисъл (вж. съображение 6 от Директива 2004/38/ЕО).

Тези лица трябва да имат трайна връзка в края на преходния период и да продължават да имат трайна връзка към момента, в който поискат разрешение за пребиваване в приемащата държава съгласно Споразумението.

Тази разпоредба обхваща и лицата, които са били в трайна връзка в края на преходния период и са в брак с носителя на права към момента, в който поискат разрешение за пребиваване в приемащата държава съгласно Споразумението.

Техните заявления следва да се разглеждат в съответствие с процедурата, посочена в член 3, параграф 2 от Директива 2004/38/ЕО. При благоприятно решение по заявлението тези лица следва да се считат за попадащи в приложното поле на член 10, параграф 2.

1.2.4. Член 10, параграф 5: разглеждане от приемащата държава

Приемащата държава следва да извърши обстойна проверка на личното положение при оценката на молба за влизане или пребиваване от член на семейството, попадащ в приложното поле на член 10, параграфи 3 и 4 от Споразумението, в съответствие с националното си законодателство. Всяко решение за отхвърляне на такава молба следва да бъде надлежно обосновано.

1.3. Член 11 — Непрекъснатост на пребиваването

Член 11 гарантира, че лицата, които временно отсъстват от територията на приемащата държава към момента на изтичането на преходния период, съгласно условието за „непрекъснатост“ ще продължават да бъдат считани за законно пребиваващи и следователно защитени от Споразумението. Това е в съответствие с членове 9 и 10 от Споразумението, които се позовават на „правото на пребиваване в приемащата държава“, а не на „присъствие в приемащата държава“.

По-конкретно това означава, че лице, което вече има право на постоянно пребиваване, ще го загуби, ако отсъства повече от пет години (член 11, втора алинея, който препраща към петгодишното правило по член 15, параграф 3 от Споразумението). Лицата, които все още не са пребивавали в продължение на пет години, може да отсъстват за не повече от 6 месеца в годината (член 11, параграф 1 препраща към правилата за непрекъснато пребиваване по член 15, параграф 2 от Споразумението, който съответства на член 16, параграф 3 от Директива 2004/38/ЕО).

Вж. повече подробности относно условията за непрекъснатост в член 15, параграфи 2 и 3 от Споразумението.

Например граждани на ЕС, които са придобили право на постоянно пребиваване в приемащата държава в съответствие с Директива 2004/38/ЕО и са напуснали приемащата държава четири години преди края на преходния период, се считат за „упражняващи своето право на пребиваване в съответствие с правото на Съюза“ (дори ако те вече нямат право на постоянно пребиваване съгласно Директива 2004/38/ЕО) в края на преходния период, защото не са отсъствали за период, надвишаващ пет последователни години. Те отговарят на условията за получаване на нов статус на постоянно пребиваващ в приемащата държава, при условие че подадат заявление в срока, определен в член 18, параграф 1, буква б), първа алинея от Споразумението.

1.3.1. Предишни периоди на пребиваване

Не се вземат предвид предишни периоди на законно пребиваване в приемащата държава, последвани от периоди на отсъствие, които са по-дълги от разрешените.

Например гражданин на ЕС, живял в Обединеното кралство в продължение на двадесет години между 1990 г. и 2010 г. и впоследствие напуснал Обединеното кралство, няма да бъде считан за пребиваващ в Обединеното кралство за целите на Споразумението. Такъв гражданин на ЕС доброволно е напуснал Обединеното кралство и оттогава се намира извън него, следователно няма право на пребиваване съгласно Споразумението.

1.3.2. Предишни периоди на пребиваване, последвани от по-продължително отсъствие и след това завръщане в приемащата държава преди края на преходния период

В случай че лице, отсъствало в продължение на повече от пет години, се завърне в приемащата държава преди края на преходния период, периодите на законно пребиваване започват да се изчисляват наново от момента на завръщането му в приемащата държава преди края на преходния период.

1.4. Член 12 — Забрана за дискриминация

Член 12 от Споразумението съответства напълно на член 18 от ДФЕС и гарантира, че дискриминацията, основана на гражданство, е забранена, при условие че:

- а) случаят попада в приложното поле на част втора от Споразумението, но без да се засягат специалните разпоредби, съдържащи се в част втора (като например член 23, параграф 2); и

б) се проявява срещу бенефициерите по Споразумението.

Това включва например правото на студентите да плащат същите такси за обучение като гражданите на приемащата държава.

2. ДЯЛ II — ПРАВА И ЗАДЪЛЖЕНИЯ

ГЛАВА I — ПРАВА, СВЪРЗАНИ С ПРЕБИВАВАНЕТО, ДОКУМЕНТИ ЗА ПРЕБИВАВАНЕ

2.1. Член 13 — Права на пребиваване

2.1.1. Приложно поле

В член 13, параграфи 1—3 се определят основните материални условия за правото на пребиваване в приемащата държава за гражданите на ЕС, гражданите на Обединеното кралство и съответните членове на техните семейства, независимо от тяхното гражданство.

Тези условия за получаване на право на пребиваване по същество възпроизвеждат правилата на Съюза за свободното движение, установени по отношение на правото на пребиваване.

Гражданите на ЕС, гражданите на Обединеното кралство и съответните членове на техните семейства, независимо от тяхното гражданство, които са придобили право на постоянно пребиваване преди края на преходния период, не следва да подлежат на изисквания, предхождащи придобиването на такъв статус, като тези по член 7 от Директива 2004/38/ЕО.

Няма право на преценка при прилагането на съответните правила, освен в случаите когато това е по-благоприятно за заинтересованото лице (вж. също член 38 от Споразумението).

2.2. Член 14 — Право на излизане и влизане

2.2.1. Член 14, параграф 1: влизане и излизане с валидна национална лична карта или паспорт

Съгласно член 4, параграф 1 и член 5, параграф 1 от Директива 2004/38/ЕО всички граждани на ЕС имат право да напуснат територията на една държава членка и да влязат в друга държава членка, независимо от това дали са граждани или пребиваващи в тези държави членки.

Правото на бенефициерите по Споразумението да отсъстват, както е посочено в член 15 от Споразумението, и правото им да продължат да работят като погранични работници, както е посочено в членове 24 и 25 от Споразумението, предполагат право да напуснат приемащата държава или съответно държавата, в която работят, и право да се завърнат там.

Подобно на Директива 2004/38/ЕО, член 14, параграф 1 от Споразумението съдържа изискване за притежаване на валиден паспорт или национална лична карта с цел упражняване на правата на влизане и излизане. Националното законодателство не може да налага други условия (като например изискване за определен срок на валидност в бъдещето на документа за пътуване). Когато правото на влизане или на излизане може да се удостовери чрез различни документи за пътуване, изборът се извършва от бенефициера по Споразумението.

Що се отнася до използването на национални лични карти като документи за пътуване, член 14, параграф 1, втора алинея дава възможност на приемащите държави да вземат решение, в съответствие с което след изтичането на пет години след края на преходния период националните лични карти може да бъдат приемани само ако включват чип, който съответства на приложимите стандарти на Международната организация за гражданско въздухоплаване във връзка с биометричното установяване на самоличността (в съответствие със стандартите на ИКАО, документ 9303).

В съответствие с член 37 от Споразумението това решение следва да бъде надлежно и своевременно оповестено, за да се даде възможност на бенефициерите по Споразумението да кандидатстват за национална лична карта, която съответства на изискванията, или за валиден паспорт.

2.2.2. Член 14, параграф 2: притежатели на документи, издадени съгласно Споразумението

Гражданите на ЕС, гражданите на Обединеното кралство, членовете на техните семейства и други лица, пребиваващи в приемащата държава в съответствие със Споразумението, ще имат право да пресичат границите на приемащата държава при условията, посочени в член 14, параграф 1 от Споразумението, след представяне на доказателство, че са бенефициери по Споразумението.

Следователно притежателите на документи, издадени съгласно членове 18 и 26 от Споразумението, ще бъдат освободени от всякакви изисквания за изходна или входна виза или еквивалентна формалност (по смисъла на член 4, параграф 2 и член 5, параграф 1, второ тире от Директива 2004/38/ЕО; напр. електронно разрешение за пътуване).

2.2.3. Член 14, параграф 3: входни визи и начисляване на такса за заявления за пребиваване, подадени в чужбина

В член 14, параграф 3 от Споразумението са възпроизведени разпоредбите на Директива 2004/38/ЕО относно входните визи за членове на семействата на мобилни граждани на ЕС, като се отчита фактът, че за да бъде упражнявано при обективни условия на свобода и зачитане на достойнството, правото на всички граждани на Съюза да се движат и пребивават свободно на територията на държавите членки следва да бъде предоставено също така и на членовете на техните семейства, независимо от тяхното гражданство (вж. съображение 5 от Директива 2004/38/ЕО).

Въпреки че визите за краткосрочно пребиваване, обхванати от член 14, параграф 3, следва да бъдат издавани безплатно, Споразумението не възпрепятства приемащата държава да предлага допълнителен избор на членовете на семейството да кандидатстват от чужбина за получаване на нов статус на пребиваване съгласно член 18. В този случай изборът между входна виза и документ за пребиваване се извършва от бенефициера по Споразумението. В такъв случай при подаването на заявлението може да се начисли такса за издаване на документи за пребиваване, удостоверяващи статуса на пребиваващо лице.

2.3. Член 15 — Право на постоянно пребиваване

2.3.1. Член 15, параграф 1: условия

Условията за придобиване на право на постоянно пребиваване са уредени в член 15 от Споразумението, който съответства на член 16 от Директива 2004/38/ЕО.

Лица, които не отговарят на условията за придобиване на право на постоянно пребиваване съгласно Директива 2004/38/ЕО, нямат право да придобият статус на постоянно пребиваващи съгласно Споразумението. Това има следните последици:

- а) пребиваването, което е в съответствие с правилата на Съюза за свободното движение, но без да са изпълнени условията на Директива 2004/38/ЕО (следва да се има предвид, че член 13 от Споразумението препраща към Директива 2004/38/ЕО), не се зачита за целите на придобиването на право на постоянно пребиваване (дело C-529/11 *Alarape и Tijani*);
- б) притежането на валиден документ за пребиваване не прави пребиваването законно за целите на придобиването на право на постоянно пребиваване (дело C-325/09 *Dias*);
- в) период на лишаване от свобода преди придобиване на право на постоянно пребиваване нарушава непрекъснатостта на пребиваването, поради което е необходимо да измине нов период от пет последователни години на пребиваване (дело C-378/12 *Oniekwere*).

По същата логика лицата, които отговарят на условията за придобиване на право на постоянно пребиваване съгласно Директива 2004/38/ЕО, имат право да получат статус на постоянно пребиваващи съгласно Споразумението. Това има следните последици:

- а) законно пребиваване означава пребиваване в съответствие с условията на Директива 2004/38/ЕО (съединени дела C-424/10 и C-425/10 *Ziolkowski и Szeja*) и предхождащите я директиви (дело C-162/09 *Lassal*);
- б) изискуемият период на пребиваване не е необходимо да предшества непосредствено момента, в който лицето се позовава на правото на постоянно пребиваване (дело C-162/09 *Lassal*);
- в) при определени обстоятелства може да се вземе предвид период на пребиваване преди присъединяването на собствената държава към ЕС (съединени дела C-424/10 и C-425/10 *Ziolkowski и Szeja*).

Позоваването в член 15, параграф 1 и член 16 от Споразумението на периоди на заетост в съответствие с правилата на Съюза за свободно движение се отнася до периодите на заетост по смисъла на член 17 от Директива 2004/38/ЕО.

2.3.2. Член 15, параграф 2: пребиваване в продължение на по-малко от пет години

Що се отнася до непрекъснатостта на временното пребиваване, съгласно член 15, параграф 2 от Споразумението непрекъснатостта на пребиваването се определя в съответствие с член 16, параграф 3 и член 21 от Директива 2004/38/ЕО.

За разлика от член 16, параграф 3 от Директива 2004/38/ЕО, чиято цел е да може да се провери непрекъснатостта на законното пребиваване за целите на придобиване на право на постоянно пребиваване, Споразумението предвижда, че същите правила се прилагат по отношение на пребиваването изобщо — бенефициерите по Споразумението може да отсъстват известно време, без да се нарушава непрекъснатостта на тяхното право на пребиваване в приемащата държава.

Това означава, че непрекъснатостта на пребиваването не се влияе от изброените по-долу временни отсъствия:

- 1) отсъствия (забележка: множествено число), ненадвишаващи общо шест месеца на година;
- 2) отсъствия (забележка: множествено число) с по-голяма продължителност за отбиване на задължителна военна служба (няма ограничение във времето); или

- 3) едно отсъствие (забележка: единствено число) от максимум дванадесет последователни месеца по уважителни причини, като например (забележка: изброяването не е изчерпателно):
- бременност и раждане,
 - тежко заболяване;
 - обучение или професионално образование; или
 - командироване в чужбина.

Например граждани на ЕС, които са пристигнали в приемащата държава четири години преди края на преходния период, работили са там и са били командировани в чужбина от своя работодател осем месеца преди края на преходния период (точка 3, буква г) по-горе), запазват правото си на пребиваване в края на преходния период съгласно законодателството на Съюза в областта на свободното движение на гражданите на ЕС за целите на Споразумението и отговарят на условията за получаване на нов статус на пребиваващ в приемащата държава, при условие че завърнат в приемащата държава преди периодът на тяхното отсъствие да надвиши дванадесет последователни месеца.

Това също така означава, че непрекъснатостта на пребиваването се нарушава от всяко решение за експулсиране, което е било законно изпълнено по отношение на заинтересованото лице (по същество това право на пребиваване е било прекратено като такова с всяко решение за експулсиране, надлежно изпълнено спрямо съответното лице).

Период на лишаване от свобода преди придобиване на право на постоянно пребиваване нарушава непрекъснатостта на пребиваването, поради което е необходимо да измине нов период от пет последователни години на законно пребиваване (дело C-378/12 *Onuekwere*).

2.3.3. Член 15, параграф 3: пребиваване в продължение на повече от пет години

Съгласно член 15, параграф 3 от Споразумението правото на постоянно пребиваване може да бъде изгубено само при отсъствие от приемащата държава за период, надвишаващ пет последователни години (вж. насоките относно член 11 по отношение на отсъстващите бенефициери в края на преходния период).

Правото на постоянно пребиваване съгласно Споразумението може да бъде изгубено и чрез решение за експулсиране, взето законосъобразно на основание член 20 от Споразумението. Период на лишаване от свобода след придобиването на право на постоянно пребиваване не засяга правото на постоянно пребиваване (дело C-145/09 *Tsakouridis*).

Правото на постоянно пребиваване, придобито преди края на преходния период съгласно член 11 от Споразумението, следва да се разбира като право на постоянно пребиваване, придобито въз основа на правото на Съюза (член 16, параграф 1 или 2 от Директива 2004/38/ЕО), което определя дали дадено лице има право да стане бенефициер по Споразумението (то не следва да се разбира като отнасящо се до правото на постоянно пребиваване, придобито по силата на Споразумението).

За да отрази специфичния контекст на Споразумението (съгласно което не е възможно просто да се упражни повторно правото на свободно движение и пребиваване дори след изгубване на предишно право на постоянно пребиваване), член 11 от Споразумението излиза извън рамките на правилото относно разрешеното отсъствие от две години във връзка с изгубването на правото на постоянно пребиваване съгласно Директива 2004/38/ЕО (член 16, параграф 4 от Директива 2004/38/ЕО), като предвижда максимално отсъствие от пет последователни години. Това удължаване на периодите на отсъствие от две на пет години (в сравнение с правилата на Директива 2004/38/ЕО) позволява на заинтересованите лица да запазят правото си на постоянно пребиваване по силата на Споразумението, когато се завърнат в приемащата държава след период на отсъствие до пет последователни години.

Например граждани на ЕС, които до края на преходния период са придобили право на постоянно пребиваване в приемащата държава при условията, посочени в Споразумението, и които напуснат приемащата държава шест години след края на преходния период за период от четири години (например поради командироване в чужбина), ще могат да се завърнат в приемащата държава и да запазят правото си на постоянно пребиваване и всички свързани с него права съгласно Споразумението.

2.4. Член 16 — Натрупване на периоди

Член 16 от Споразумението допълва член 15, като обхваща случаите, в които бенефициерите по Споразумението все още не са придобили право на постоянно пребиваване преди края на преходния период. Периодът, в който дадено лице е пребивавало законно в съответствие с правилата на Съюза за свободното движение преди края на преходния период, се взема предвид за допълване на периода на пребиваване от 5 години, необходим за придобиване на правото на постоянно пребиваване. С член 16 на тези бенефициери се предоставя правото да получат статус на постоянно пребиваващи по-късно (след натрупване на достатъчен период на законно пребиваване).

2.5. Член 17 — Статус и промени

2.5.1. Член 17, параграф 1: промяна на статуса

Първата част на член 17, параграф 1 предвижда, че гражданите на ЕС и гражданите на Обединеното кралство, които имат право на пребиваване в приемащата държава в съответствие с член 13, параграф 1 от Споразумението, могат да сменят статуса си и да продължат да бъдат бенефициери по Споразумението.

Тяхното право на пребиваване (постоянно/временно) по Споразумението не се засяга, когато те сменят статуса си (т.е. разпоредбата от правото на Съюза в областта на свободното движение на граждани на ЕС, на която се основава тяхното право на пребиваване), докато пребиваването им е в съответствие с условията на член 13, параграф 1 от Споразумението (и чрез него, с правото на Съюза в областта на свободното движение на гражданите на ЕС). Възможно е също така съвместяване на няколко статуса (напр. студент, който е същевременно и работник).

Промяната на статуса не поражда никакви последици (като издаване на нов документ за пребиваване) и не трябва да се съобщава на националните органи.

Списъкът със „статуси“ в член 17, параграф 1 (студент, работник, самостоятелно заето лице и икономически неактивно лице) е примерен, а не изчерпателен.

Въпреки че член 17, параграф 1 се прилага и за бенефициери по Споразумението, които са придобили статус на постоянно пребиваващи по силата на Споразумението, малко вероятно е тези лица да намерят ефективна защита в тази разпоредба, като се има предвид, че статусът им на пребиваване е безусловен и не може отново да бъде обвързан с условия (вж. разликата между местопребиваването въз основа на член 7 от Директива 2004/38/ЕО и постоянното пребиваване въз основа на член 16 или член 17 от Директива 2004/38/ЕО).

2.5.1.1. Особеното положение на членовете на семейството

Членовете на семейството, които имат право на пребиваване в приемащата държава в съответствие с член 13, параграф 2 или параграф 3 от Споразумението, могат също да сменят статуса си и да продължат да бъдат бенефициери по Споразумението.

Второто изречение на член 17, параграф 1 обаче изрично изключва възможността да станат носители на права (т.е. лицата, посочени в член 10, параграф 1, букви а)—г) от Споразумението). На практика това означава, че по силата на Споразумението те нямат самостоятелно право да бъдат придружени от членове на техните собствени семейства.

Това ограничение се прилага само по отношение на лицата, чийто статус на пребиваващ по Споразумението произтича *изключително* от качеството им на членове на семейството на носителите на права. Гражданите на ЕС и гражданите на Обединеното кралство, които пребивават в приемащата държава в края на преходния период едновременно като членове на семейството и като носители на права (например 20-годишният австрийски син на австрийски работник, който също работи в Обединеното кралство), не са обхванати от втората част на член 17, параграф 1 и следователно се ползват от всички права, които имат носителите на права.

2.5.2. Член 17, параграф 2: дете, което вече не е на издръжка

Както и съгласно правото на Съюза в областта на свободното движение на граждани на ЕС, членовете на семейството на бенефициери по Споразумението, чийто статус на пребиваване произтича от това, че са на издръжка на носителя на правото, не престават да бъдат обхванати от Споразумението, когато престанат да бъдат на издръжка, например когато упражнят правата си по член 22 за започване на дейност като работник или самостоятелно заето лице в приемащата държава.

В член 17, параграф 2 се предвижда, че тези членове на семейството запазват същите права дори когато престанат да бъдат на издръжка, независимо от причините за това.

По същата логика членовете на семейството на бенефициери по Споразумението, чийто статус на пребиваване произтича от това, че са на възраст под 21 години, продължават да бъдат обхванати от Споразумението, когато навършат 21 години.

2.6. Член 18 — Издаване на документи за пребиваване

В отклонение от основните принципи на правилата на Съюза в областта на свободното движение член 18 задължава приемащата държава да избере дали да прилага конститутивен режим на пребиваване (член 18, параграф 1), или декларативен режим на пребиваване (член 18, параграф 4).

При декларативния режим на пребиваване (съгласно Директива 2004/38/ЕО) статусът на пребиваващ се предоставя пряко на бенефициерите по силата на закона и не зависи от това дали те са изпълнили административните процедури. С други думи, *источникът* на статуса на пребиваване и произтичащите от него права е фактът на изпълнение на условията за придобиване на право на пребиваване съгласно правото на Съюза — не е необходимо решение на националните органи за придобиването на такъв статус, въпреки че може да съществува задължение за подаване на заявление за документ за пребиваване, удостоверяващ статуса.

При конститутивния режим на пребиваване бенефициерите придобиват статус на пребиваващи само ако подадат заявление за получаване на такъв статус и ако искането им бъде уважено. С други думи, *источникът* на статуса на пребиваващо лице и произтичащите от него права е решението на националните органи, предоставящо статуса.

2.6.1. Член 18, параграф 1, първа алинея: конститутивен статус

В член 18, параграф 1 се посочва, че приемащата държава може да избере да прилага конститутивен режим на пребиваване.

В съответствие с последната алинея на въвеждащото изречение на член 18, параграф 1, за да получи новия статус на пребиваване, кандидатът трябва да отговаря на условията, предвидени в дял II от част втора от Споразумението.

2.6.1.1. Документ за пребиваване

Когато заявителят изпълнява условията, посочени в дял II, съгласно член 18, параграф 1 приемащата държава издава документ за пребиваване, удостоверяващ новия статус на пребиваване. В член 18, параграф 1 не се посочва форматът на документа за пребиваване, но съгласно член 18, параграф 1, буква р) в документа за пребиваване е обозначено, че е издаден в съответствие със Споразумението (за да могат притежателите на такъв документ да бъдат разпознати като бенефициери по Споразумението).

2.6.1.2. Цифров формат или на хартия

Съгласно член 18, параграф 1 приемащата държава може да издаде документа за пребиваване в цифров формат. По същество това означава, че статусът на пребиваване се записва в база данни, управлявана от националните органи, и че на бенефициерите по Споразумението са предоставени средства за достъп до статуса, за проверяването му и за споделянето му със заинтересовани страни.

2.6.2. Член 18, параграф 1, буква а): цел на заявлението

Компетентните органи следва да решат дали заявителят има право да му бъде предоставен новият статус на пребиваване съгласно член 18, параграф 1, след като преценят дали са изпълнени условията по член 18, параграф 1.

2.6.3. Член 18, параграф 1, буква б): срокове за заявлението и удостоверение за подаване на заявление

2.6.3.1. Срокове

Заявленията за получаване на новия статус на пребиваване съгласно член 18, параграф 1 следва да се подадат най-късно **в определеният от приемащата държава срок, който не трябва да бъде по-кратък от шест месеца от края на преходния период** — освен ако не се прилага член 18, параграф 1, буква в) (вж. по-долу). Необходимо е този срок да се прилага за всички бенефициери по Споразумението, които пребивават законно в приемащата държава към момента на края на преходния период, включително за лицата, които временно отсъстват към този момент съгласно член 15, параграфи 2 и 3 от Споразумението.

Членове на семейството и партньори в трайна връзка, които желаят да се присъединят към гражданин на ЕС или гражданин на Обединеното кралство, който е бенефициер по Споразумението, след края на преходния период, следва да подадат заявление за получаване на новия статус на пребиваване **в срок от три месеца от пристигането си или в срок от шест месеца от края на преходния период, в зависимост от това коя дата е по-късна**.

2.6.3.2. Удостоверение за подаване на заявление

Удостоверението за подаване на заявление следва да се издаде незабавно след като компетентният орган получи заявлението. Необходимо е да се прави разграничение между това удостоверение и новия документ за пребиваване. Съгласно Споразумението националните органи са задължени да помогнат на заявителя да попълни заявлението, за да получи удостоверението за подаване на заявление.

След като лице подаде заявление в сроковете, посочени в член 18, параграф 1, буква б) (последната алинея на въвеждащото изречение на член 18, параграф 1), компетентният орган следва да предприеме посочените по-долу действия:

- 1) компетентният орган незабавно издава удостоверение за подаване на заявление (член 18, параграф 1, буква б), последната алинея);
- 2) компетентният орган проверява дали заявлението е пълно. Ако заявлението не е пълно (например когато самоличността не е била доказана или в случай че се изисква заплащане на такса при подаване на заявлението, съответната такса не е била платена), компетентният орган помага на заявителя да избегне евентуални грешки или пропуски в заявлението (член 18, параграф 1, буква о), преди да вземе решение за отхвърляне на подаденото заявление;
- 3) когато заявлението е пълно, компетентният орган проверява дали заявителят има право на правата на пребиваване, установени в дял II;
- 4) когато заявлението е основателно, компетентният орган издава новия документ за пребиваване (член 18, параграф 1, буква б).

Всяко решение за отхвърляне на заявление подлежи на съдебни и, когато е целесъобразно, административни процедури за защита в съответствие с член 18, параграф 1, буква с).

Счита се, че заявителят се ползва с правото на пребиваване съгласно Споразумението, докато компетентният орган постанови окончателно решение съгласно член 18, параграф 3.

2.6.3.3. Удостоверение за подаване на заявление

Издаването на удостоверение за подаване на заявление потвърждава, че:

- а) заявлението е било подадено успешно;
- б) заявителят е изпълнил задължението да подаде заявление за получаване на новия статус на пребиваване;
- в) счита се, че заявителят се ползва с всички права съгласно Споразумението до постановяването на окончателно решение по заявлението (член 18, параграф 3).

С член 18, параграф 1, буква б) не се хармонизира форматът на удостоверението за подаване на заявление. Тази разпоредба просто изисква да бъде издадено такова удостоверение (приема се и цифров формат).

2.6.3.4. Заявления, подадени в чужбина

Заявления за получаване на новия статус на пребиваване могат да се подават и от чужбина, например от лица, които временно отсъстват, но се считат за законно пребиваващи в приемащата държава (вж. насоките относно член 15, параграфи 2 и 3 от Споразумението).

Заявления в чужбина могат да се подават и от членове на семейството, които все още не пребивават в приемащата държава (вж. насоките относно член 10, параграф 1, буква д), подточки ii) и iii) и член 10, параграфи 1, 3 и 4 от Споразумението).

2.6.4. Член 18, параграф 1, буква в): технически проблеми и уведомяване за тях

Член 18, параграф 1, буква в) се отнася до ситуация, при която подаването на заявления за получаване на новия статус на пребиваване е невъзможно поради технически проблеми в системата за заявления на приемащата държава.

В такава ситуация, ако техническите проблеми са в Обединеното кралство, органите на Обединеното кралство трябва да уведомят Съюза в съответствие с действащите правила. Ако техническите проблеми са в държава — членка на ЕС, Съюзът (като страна по Споразумението) уведомява Обединеното кралство в съответствие с действащите правила. Срокът за подаване на заявление за получаване на новия статус на пребиваване ще бъде автоматично удължен с една година, когато се направи предвиденото в този параграф уведомление.

Ако приемащата държава направи такова уведомление, тя трябва да го публикува. Също така приемащата държава трябва своевременно да предостави подходяща публична информация на заинтересованите лица, тъй като това засяга правното им положение в приемащата държава.

Дори при наличието на технически проблеми, предвиденото в член 18, параграф 1, буква в) не се прилага, ако не е направено уведомление.

В тази връзка особено важен е член 5 от Споразумението относно добросъвестността, например за да се прецени дали техническите проблеми са достатъчно сериозни, за да се задейства процедурата за уведомление, или са само временни (например разпределена атака тип „отказ от обслужване“ срещу сървърите, които се използват за онлайн процедурата за подаване на заявления, стачка на държавната администрация и т.н.). Ако проблемите са само временни, може да бъде по-целесъобразно да се удължи срокът за подаване на заявления чрез национално законодателство или да се предостави уверение на засегнатите лица, че техните заявления, подадени извън срока, ще бъдат приети съгласно член 18, параграф 1, буква г).

2.6.5. Член 18, параграф 1, буква г): заявления след изтичане на срока

Неподаването на заявление за получаване на новия статус на пребиваване в срока може да има сериозни последици за конститутивен режим на пребиваване, прилаган съгласно член 18, параграф 1. Това може да доведе до невъзможност да се получи новият статус на пребиваване, на който заявителят иначе има право.

Съгласно член 18, параграф 1, буква г) компетентните органи нямат право да отхвърлят автоматично заявления, подадени след изтичането на срока, и трябва да обработват такива заявления, когато са налице „основателни причини“ за неспазването на срока. Такива заявления следва да се обработват в съответствие с другите разпоредби на член 18, параграф 1.

Компетентните органи следва да вземат решение за допускане на подадено заявление (или на заявление, което ще бъде подадено) след изтичане на срока въз основа на преценка на всички обстоятелства и причини за неспазването на срока.

Тестът за „основателни причини“ представлява гаранция, „смекчаваща“ тежките последици от неподаването на заявление в срока, което ще гарантира пропорционално третиране на подадени след срока заявления.

2.6.6. Член 18, параграф 1, буква ж): такси за издаване на документа за пребиваване

Съгласно член 25, параграф 2 от Директива 2004/38/ЕО може да се начисляват такси за издаване на съответния документ за пребиваване.

Това означава, че тези такси не могат да надхвърлят таксите, наложени на гражданите на приемащата държава за издаването на подобни документи.

2.6.7. Член 18, параграф 1, буква з): притежаване на документ за постоянно пребиваване

Член 18, параграф 1, буква з) се прилага само когато заявителят притежава валиден документ за постоянно пребиваване, а не когато той има статус на постоянно пребиваващ, но няма документ за това. Лица, които имат статус на постоянно пребиваващи, но нямат документ за постоянно пребиваване, трябва да подадат заявление чрез стандартната процедура съгласно член 18, параграф 1.

Документ за постоянно пребиваване означава документи, издадени съгласно Директива 2004/38/ЕО, и подобни национални имиграционни документи, като например безсрочното разрешение за пребиваване в Обединеното кралство (UK Indefinite Leave to Remain).

2.6.8. Член 18, параграф 1, буква и): национални лични карти

Граждани на ЕС и граждани на Обединеното кралство, които искат да докажат своето гражданство и своята самоличност, могат да използват за тази цел своите валидни национални лични карти дори когато тези лични карти вече не се приемат като документи за пътуване съгласно член 14, параграф 1 от Споразумението.

Както и в Директива 2004/38/ЕО, в член 18, параграф 1, буква и) се изисква единствено документът за пътуване да е валиден. Националното законодателство не може да налага други условия (като например изискване за определен срок на валидност в бъдещето на документа за пътуване).

2.6.9. Член 18, параграф 1, буква й): копия от придружаващи документи

Член 18, параграф 1, буква й) не възпрепятства националните органи да изискват при определени случаи, когато това е обективно обосновано, да бъдат предоставени оригиналите на някои придружаващи документи при наличието на „основателно съмнение“ относно тяхната автентичност.

2.6.10. Член 18, параграф 1, букви к)—л): списък на придружаващите документи

Член 8, параграфи 3 и 5 и член 10, параграф 2 от Директива 2004/38/ЕО съдържат изчерпателен списък на придружаващите документи (вж. също съображение 14 от Директива 2004/38/ЕО), които приемащата държава членка може да поиска от граждани на ЕС и членове на тяхното семейство да представят заедно със заявлението си за удостоверение за регистрация, издадено съгласно член 8, параграф 2 от Директива 2004/38/ЕО, или със заявлението си за карта за пребиваване, издадена съгласно член 10, параграф 1 от Директива 2004/38/ЕО.

Директива 2004/38/ЕО обаче не съдържа изчерпателен списък на придружаващите документи за всички възможни ситуации (като например документи за пребиваване, издадени на работници, които запазват статуса си на работници, или на членове на семейството, които запазват правото си на пребиваване съгласно член 12 или член 13 от Директива 2004/38/ЕО) или за други документи за пребиваване, издадени съгласно Директива 2004/38/ЕО (документ, удостоверяващ постоянното пребиваване, издаден съгласно член 19, параграф 1 от Директива 2004/38/ЕО, или карта за постоянно пребиваване, издадена съгласно член 20 от Директива 2004/38/ЕО).

В член 18, параграф 1, букви к)—л) от Споразумението се възпроизвежда подходът от Директива 2004/38/ЕО към придружаващите документи. В случаите, в които Директива 2004/38/ЕО предвижда изчерпателен списък на придружаващите документи, това прави и Споразумението.

Член 18, параграф 1, буква к) от Споразумението се прилага към носителите на права, пребиваващи в приемащата държава в края на преходния период. Той се основава на член 8, параграф 3 от Директива 2004/38/ЕО.

Във връзка с член 18, параграф 1, буква к), подточка iii) от Споразумението „учебно заведение, което е акредитирано или финансирано от приемащата държава“ съответства на член 7, параграф 1, буква в), първо тире от Директива 2004/38/ЕО.

Член 18, параграф 1, буква л) от Споразумението се прилага към членове на семейството на носителите на права (включително „по-далечни“ членове на семейството), които в края на преходния период вече са пребивавали в приемащата държава. Той се основава на член 8, параграф 5 и член 10, параграф 2 от Директива 2004/38/ЕО и е адаптиран с оглед на факта, че засегнатите членове на семейството вече пребивават в приемащата държава, а не идват от чужбина.

Член 18, параграф 1, буква м) от Споразумението се прилага към членове на семейството на носителите на права, които в края на преходния период не са пребивавали в приемащата държава. Той се основава на член 8, параграф 5 и член 10, параграф 2 от Директива 2004/38/ЕО.

Член 18, параграф 1, буква н) от Споразумението представлява всеобхватна разпоредба, която обхваща всички случаи, към които не се прилагат букви к—м) на параграф 1. Той се основава на принципа от Директива 2004/38/ЕО, съгласно който административните практики, представляващи ненужна пречка пред упражняването на правото на пребиваване, следва да се избягват. От бенефициерите може да бъде поискано единствено да представят доказателство, че изпълняват условията, включително доказателство за пребиваване, но нищо повече.

Например: децата, родени на двама носители на права след края на преходния период, просто трябва да докажат, че са деца на носителите на права. Поради това е необходимо да представят следните документи заедно със заявлението си:

- *валиден паспорт (или лична карта, ако са граждани на ЕС), за да докажат своята самоличност;*
- *доказателство за семейни връзки със своите родители (например удостоверение за раждане), за да докажат семейните връзки с „източника“ на правата си;*
- *доказателство, че родителите им са носители на права (например техните документи за пребиваване, издадени съгласно Споразумението), за да докажат, че техният „източник“ на права са двама носители на права; и*
- *[ако са на възраст над 21 години към момента на подаване на заявлението] доказателство, че са зависими от носителите на правата.*

Изборът какви придружаващи документи да представят, е на заявителите — приемащата държава не може да ги задължи да представят конкретни документи, нито да откаже да приеме заявления, които се придружават от други документи.

2.6.11. Член 18, параграф 1, буква о): оказване на помощ на заявителите

Член 18, параграф 1, буква о) от Споразумението гарантира, че компетентните органи помагат на заявителите за попълването на заявлението и изискваните документи. На заявителите трябва да се даде възможност да представят допълнителни доказателства и да отстранят евентуални неточности, грешки или пропуски (например когато самоличността не е била доказана или в случай че се изисква заплащане на такса при подаване на заявлението, съответната такса не е била платена) в заявлението си. Това е важна гаранция в конститутивния режим на пребиваване, тъй като в противен случай след края на преходния период заявителите няма да имат право отново да подадат заявление съгласно Споразумението.

При прилагането на параграф 1, буква о) приемащата държава следва да обърне специално внимание на уязвимите граждани (например хора в третата възраст, лица, които нямат цифрови умения, и лица, настанени в институции за полагане на грижи).

2.6.12. Член 18, параграф 1, буква п): проверки за съдимост

Член 18, параграф 1, буква п) разрешава на приемащата държава, която прилага нов конститутивен режим на пребиваване, да извършва систематични проверки в досиетата за съдимост.

Такива систематични проверки бяха приети в Споразумението с оглед на уникалния му контекст.

От заявителите може да бъде поискано сами да декларират минали присъди, които към момента на подаване на заявлението все още са вписани в тяхното досие за съдимост в съответствие с правото на държавата, в която е произнесена присъдата. Присъди, за които лицето може да бъде реабилитирано, не следва да се декларират. Държавата, в която е произнесена присъдата, може да бъде всяка държава по света.

Невярното деклариране *само по себе си* не прави правата по Споразумението нищожни — то обаче може да има последици съгласно правилата за обществения ред или правилата за измамите. В такива случаи тежестта на доказване се носи от националните органи. Приемащата държава може да предвиди също така разпоредби относно пропорционални санкции в случай на невярно деклариране.

Член 18, параграф 1, буква п) не възпрепятства приемащата държава да извършва проверки в собствената си база данни на досиетата за съдимост, дори когато тези проверки са систематични.

Може да се поиска извършването на проверки в базите данни на досиетата за съдимост на други държави, но само ако се смята, че това е от първостепенно значение, и в съответствие с процедурата, описана в член 27, параграф 3 от Директива 2004/38/ЕО, съгласно която такива справки не бива да са рутинна практика.

Проверките за съдимост и проверките за сигурност съгласно член 18, параграф 1, буква п) съответстват на проверките на основания, свързани с обществения ред или обществената сигурност, които се правят в съответствие с глава VI от Директива 2004/38/ЕО, и се извършват за целите на ограничение на правата съгласно член 20, параграф 1 от Споразумението.

Всякакви ограничителни мерки, предприети въз основа на проверки за съдимост и проверки за сигурност по силата на член 18, параграф 1, буква п), трябва да спазват правилата, посочени в член 18, параграф 1, буква с), член 20 и член 21 от Споразумението.

2.6.13. Член 18, параграф 1, буква р): обозначение върху новия документ за пребиваване

Единственото посочено в Споразумението изискване относно формата е, че в новия документ за пребиваване трябва да бъде обозначено, че правното основание за правата на притежателя на документа е Споразумението.

2.6.14. Член 18, параграф 1, буква с): процедура за защита

Член 18, параграф 1, буква с) гарантира, че всяко решение по заявление за получаване на новия статус на пребиваване съгласно член 18, параграф 1, буква а) може да бъде оспорвано от съответното лице чрез процедури за защита, които дават възможност да се проверят както законосъобразността на решението, така и фактите и обстоятелствата, на които се основава то.

2.6.15. Член 18, параграф 2: презумирано право на пребиваване

Без да се засягат ограниченията, посочени в член 20 от Споразумението, органите на приемащата държава и икономически или неикономически оператори в приемащата държава не могат да прилагат ограничителни мерки до края на срока за подаване на заявленията за получаване на новия статус на пребиваване, посочен в член 18, параграф 1, буква б).

2.6.16. Член 18, параграф 3: презумирано право на пребиваване до вземането на окончателното решение

Без да се засягат ограниченията, посочени в член 20 от Споразумението, органите на приемащата държава и икономически или неикономически оператори в приемащата държава не могат да прилагат ограничителни мерки, докато не бъде взето окончателното решение по заявлението съгласно член 18, параграф 1, буква а).

Чрез тази гаранция статусът на заявителя е защитен докато:

- а) националните органи вземат решение по заявлението (гаранция срещу административни забавяния);
- б) националните съдилища вземат решение по обжалването (гаранция срещу неправилни решения и съдебни забавяния).

2.6.17. Член 18, параграф 4: декларативна процедура

Член 18, параграф 4 от Споразумението съответства на член 25, параграф 1 от Директива 2004/38/ЕО, тъй като дава възможност на приемащите държави да продължат да прилагат декларативния режим, т.е. новият документ за пребиваване не е условие за законно пребиваване в приемащата държава.

Ако приемащата държава вземе решение за това, се прилагат посочените в Директива 2004/38/ЕО правила относно сроковете, таксите, придружаващите документи и документите за пребиваване, които трябва да бъдат издадени.

Лицата, отговарящи на изискванията за получаване на новия статус на пребиваване, **следва да имат правото да получат, при подаване на заявление, документ за пребиваване** (може да бъде в цифров формат), в който е обозначено, че е издаден в съответствие със Споразумението.

2.7. Член 19 — Издаване на документи за пребиваване по време на преходния период

2.7.1. Член 19, параграф 1: заявления по време на преходния период

От член 127 от Споразумението следва, че правилата на Съюза относно свободното движение продължават да се прилагат до края на преходния период.

Въпреки това заявленията за получаване на новия, създаващ права документ за пребиваване съгласно член 18, параграф 1, и за получаване на декларативния документ за пребиваване съгласно член 18, параграф 4 могат да бъдат подадени още по време на преходния период (членове 19 и 185 от Споразумението).

Решението за доброволно прилагане на режима за новия статус на пребиваване съгласно член 18, параграф 1 не засяга прилагането на правилата на Съюза относно свободното движение.

Подаването на заявление за получаване на новия статус на пребиваване съгласно член 18, параграф 1 от Споразумението по време на преходния период не възпрепятства заявителите да подадат едновременно и заявление за документ за пребиваване съгласно Директива 2004/38/ЕО.

По същия начин решението за прилагане на доброволен режим не освобождава приемащата държава от нейните задължения съгласно правилата на Съюза относно свободното движение, като например вземането на решения по висящи заявления или обработването на нови заявления.

2.7.1.1. Удължаване на периода на компетентност на Съда на Европейския съюз

Съгласно член 158, параграф 1 от Споразумението осемгодишният период, през който съдилищата и трибуналите на Обединеното кралство могат да отправят преюдициални запитвания към Съда на Европейския съюз във връзка с решения по заявления, подадени съгласно член 18, параграф 1 или параграф 4 или член 19, започва от датата, от която се прилага член 19 (т.е. 1 февруари 2020 г.).

Въпреки че административната процедура във връзка със заявленията по член 18 може да бъде изтеглена напред във времето и да започне да се прилага, други разпоредби на Споразумението, на които административната процедура във връзка със заявленията се позовава (например разпоредбите относно териториалния и персоналният обхват в членове 9—11) или които тя разгръща или задейства (например всички процедурни гаранции срещу ограничителни решения или условия за запазване на новия статус на пребиваване), все още не са в сила.

За тази цел са необходими известни адаптации, без които член 19 би бил лишен от всякакво полезно действие. Заради тези адаптации може да се наложи някои приемащи държави да изберат да прилагат доброволния режим съгласно член 19 с цел да възпроизведат достоверно в националното законодателство всички необходими, но все още неприлагащи се разпоредби на част втора от Споразумението, за да ги приведат в действие за целите на прилагането на доброволния режим.

Член 131 от Споразумението гарантира, че по време на преходния период институциите на ЕС ще запазят предоставените им от правото на Съюза правомощия по отношение на Обединеното кралство, що се отнася до тълкуването и прилагането на член 19. Съдът на Европейския съюз също ще запази пълната си компетентност.

2.7.2. Член 19, параграф 2: последици от уважаването или отхвърлянето на заявлението

Подаването на заявление по силата на доброволния конститутивен режим на пребиваване може да бъде желателно за заявителите, които искат да разполагат с правна сигурност за статуса си възможно най-скоро въпреки отложеното влизане в сила на решението (тъй като едно благоприятно решение не може да бъде оттеглено преди края на преходния период съгласно член 19, параграф 3).

От член 19, параграф 2 произтича, че решения — независимо дали са за уважаване или отхвърляне на заявлението — взети съгласно процедурата, посочена в член 18, параграф 1, а именно конститутивния режим, няма да имат никакво правно действие докато не приключи преходният период, т.е. тези решения ще бъдат валидни, но правното им действие ще бъде отложено с оглед на факта, че заявителите ще се ползват от паралелни права на свободно движение.

По сходен начин отхвърлянето на заявление, подадено съгласно процедурата, посочена в член 18, параграф 1, може да бъде предупреждение за заявителя, че може да са необходими промени, за да изпълни условията за получаване на новия статус на пребиваване — тези промени могат да бъдат извършени до края на преходния период и лицето може отново да подаде заявление, както е посочено в член 19, параграф 4.

Документ за пребиваване, предоставен съгласно член 18, параграф 4, става незабавно валиден и приложим (в крайна сметка той има само декларативно действие). Той не се отразява на паралелните права на свободно движение на заявителите. По сходен начин отхвърлянето на заявление съгласно доброволния декларативен режим става незабавно валидно, но не се отразява на паралелните права на свободно движение на заявителите в Съюза.

2.7.3. Член 19, параграф 3: по време на преходния период не се оттегля предоставен статус на пребиваване

Член 19, параграф 3 не позволява на приемащата държава да оттегли статуса на пребиваване, който е предоставила съгласно доброволния конститутивен режим преди края на преходния период. Тя може да направи това единствено на основания, свързани с обществения ред, обществената сигурност или общественото здраве или със злоупотреба или измама, в съответствие с правилата на Директива 2004/38/ЕО, които се прилагат паралелно.

Целта на тази разпоредба е да увери заявителите, че ранното подаване на заявлението по време на преходния период не носи никакъв риск, тъй като след като заявлението бъде уважено, то не може да бъде преразгледано на административно основание (т.е. на основание, свързано с условията, с които е обвързано правото на пребиваване).

В режима съгласно член 18, параграф 4 (декларативна процедура) националните органи продължават да могат да оттеглят издадените документи за пребиваване или статуса на пребиваване, но това само по себе си не се отразява на правото на пребиваване на въпросното лице.

2.7.4. Член 19, параграф 4: повторно подаване на заявление

Член 19, параграф 4 гарантира, че на заявителите, на които е отказан новият статус на пребиваване съгласно член 18, параграф 1 преди края на преходния период, могат отново да подадат заявление в срока, посочен в член 18, параграф 1, буква б).

Правото на повторно подаване на заявление по време на преходния период е обхванато от процедурите за защита, посочени в член 18, параграф 1, буква с).

2.7.5. Член 19, параграф 5: защита

Всички заявителите разполагат с всички права за защита, посочени в глава VI от Директива 2004/38/ЕО.

2.8. Член 20 — Ограничения на правото на пребиваване

Член 20 обхваща всички лица, упражняващи правата си по дял II от част втора — това означава, че той например обхваща и пограничните работници, членовете на семейството и „по-далечните“ членове на семейството.

2.8.1. Какво е деяние?

Параграфи 1 и 2 на член 20 се задействат при деяния на въпросните лица. Понятието за деяние съгласно Споразумението се основава на глава VI от Директива 2004/38/ЕО (за повече подробности вж. насоките на Комисията за по-добро транспортиране и прилагане на Директива 2004/38/ЕО — COM(2009) 313 окончателен, раздел 3.2).

2.8.2. Деяния преди и деяния след края на преходния период

Параграфи 1 и 2 на член 20 определят два различни режима, уреждащи начина, по който трябва да се третира деяния, представляващи действителна, настояща и достатъчно сериозна заплаха за обществения ред или обществената сигурност, в зависимост от това дали деянията са били извършени преди или след края на преходния период.

Параграф 1 на член 20 въвежда ясно задължение („се разглеждат“) за прилагане на глава VI от Директива 2004/38/ЕО към някои факти, докато параграф 2 на член 20 разрешава прилагането на националните правила относно имиграцията към факти, настъпили след края на преходния период.

Следователно параграфи 1 и 2 на член 20 правят разграничение между действията, извършени преди края на преходния период, и действията, извършени след края на преходния период. Националните правила относно имиграцията не следва да се прилагат дори отчасти към действия, уредени с параграф 1 на член 20 от Споразумението. Въпреки това всяко решение за ограничаване на правото на пребиваване заради деяния, извършени след края на преходния период, трябва да се взема в съответствие с националното законодателство.

2.8.3. Трайни деяния

При определени обстоятелства въпросните лица могат да участват в **трайно деяние** (т.е. деяние, чиито отделни елементи имат една-единствена цел и се извършват по еднакъв или сходен начин и при близко съвпадение на времето или целта на атаката), **което започва преди края на преходния период и продължава след него**.

В случай че е налице трайно деяние, националните органи, които след края на преходния период трябва да решат дали да се наложат ограничителни мерки на въпросното лице, могат да бъдат изправени, *inter alia*, пред няколко сценария:

- порецицата от действия, извършени от въпросното лице след края на преходния период, сама по себе си е достатъчна за приемането на ограничителна мярка съгласно националните правила относно имиграцията — в този случай могат да се приемат мерки въз основа на член 20, параграф 2;
- порецицата от действия, извършени след края на преходния период, сама по себе си не е достатъчна за приемането на мерки съгласно националните правила относно имиграцията — в този случай не могат да се приемат мерки въз основа на член 20, параграф 2;
- в описания в буква б) случай националните органи могат да разгледат съгласно член 20, параграф 1 дали порецицата от действия, предхождащи края на преходния период, може да обоснове налагането на ограничения на основания, свързани с обществения ред или обществената сигурност. При извършването на тази оценка, доколкото тя трябва да установи каква заплаха представлява деянието на въпросното лице, могат да се вземат предвид и действия, извършени след края на преходния период.

При всяка ограничителна мярка трябва внимателно да се разгледат обстоятелствата в конкретния случай.

2.8.4. Член 20, параграфи 3 и 4: злоупотреба с права или заявления с невярно съдържание

Параграфи 3 и 4 на член 20 дават право на приемащата държава да изведе от територията си заявители, които са злоупотребили с правата си или са извършили измама, за да получат права съгласно Споразумението.

Това извеждане може да се извърши дори преди да бъде произнесено окончателното съдебно решение в случай на упражнено право на съдебна защита срещу отхвърлянето на такова заявление, но то трябва да спазва условията, посочени в член 31 от Директива 2004/38/ЕО.

Това означава, че въпросните лица не могат да бъдат изведени от приемащата държава, в която са обжалвали решението за извеждане и са подали молба за временна мярка за спиране на принудителното изпълнение на решението за извеждане.

Действителното извеждане не може да бъде извършено, докато не бъде взето решението относно временната мярка, освен в следните ситуации:

- а) когато решението за експулсиране се основава на предишно съдебно решение;
- б) когато въпросните лица вече са имали достъп до съдебно разглеждане;
- в) когато решението за експулсиране се базира на императивни основания, свързани с обществената сигурност по смисъла на член 28, параграф 3 от Директива 2004/38/ЕО.

Когато съгласно националните правила принудителното изпълнение на решението за извеждане се спира *ex lege* от обжалването, не е необходимо да се подава молба за временна мярка за спиране на принудителното изпълнение на решението за извеждане.

В съответствие с член 31, параграф 4 от Директива 2004/38/ЕО **приемащата държава може да забрани достъпа на изведените лица до своята територия, докато трае процедурата по обжалване**, но тя не може да им попречи да представят своята защита лично, освен в случаите, когато тяхното появяване може да причини сериозно нарушаване на обществения ред или обществената сигурност.

2.9. **Член 21 — Гаранции и право на обжалване**

Тази разпоредба обхваща всички ситуации, в които правата на пребиваване съгласно Споразумението могат да бъдат ограничени или отказани.

Тя гарантира, че процедурните гаранции в глава VI от Директива 2004/38/ЕО се прилагат изцяло във всички ситуации, т.е.:

- а) злоупотреба и измама (член 35 от Директива 2004/38/ЕО);
- б) мерки, предприети на основания, свързани с обществения ред, обществената сигурност или общественото здраве (глава VI от Директива 2004/38/ЕО), или в съответствие с националното законодателство; и
- в) мерки, предприети на всякакви други основания (член 15 от Директива 2004/38/ЕО), които включват ситуации като например когато заявлението за получаване на документ за пребиваване се отхвърля още при подаването му, когато заявлението е отхвърлено, тъй като заявителят не изпълнява условията, с които е обвързано правото на пребиваване, или решения, взети на основание, че въпросното лице вече не изпълнява условията, с които е обвързано правото на пребиваване (*например когато икономически неактивен гражданин на ЕС става несъобразно голяма тежест за системата за социалното подпомагане на приемащата държава*).

Тя гарантира също така, че материалноправните гаранции в глава VI от Директива 2004/38/ЕО се прилагат изцяло към решенията за ограничаване, които са взети въз основа на деяния, извършени преди края на преходния период.

В съответствие с установената практика на Съда на Европейския съюз относно общите принципи на правото на ЕС решенията за ограничаване, взети в съответствие с националното законодателство, трябва да съблюдават също така принципа на пропорционалност и основните права, като например правото на семеен живот.

2.10. **Член 22 — Сродни права**

Тази разпоредба защитава правото на членовете на семейството, независимо от тяхното гражданство, да започнат работа като заети или самостоятелно заети лица съгласно член 23 от Директива 2004/38/ЕО.

Това означава, че както членовете на семейството, които не са работили преди края на преходния период, но са започнали да работят след него, така и членовете на семейството, които вече са работили в приемащата държава или в държавата на месторабота (погранични работници), са защитени от Споразумението.

2.11. **Член 23 — Равно третиране**

Тази разпоредба съответства на член 24 от Директива 2004/38/ЕО, който предвижда специално правило относно равното третиране в сравнение с член 11 от Споразумението.

Същото правило се прилага „разширително“ и за членовете на семейството, които имат право на (постоянно) пребиваване в приемащата държава. Те трябва да бъдат третирани като граждани на приемащата държава, а не като членове на семейството на граждани на приемащата държава.

Прилагат се същите изключения като посочените в член 24, параграф 2 от Директива 2004/38/ЕО.

ГЛАВА 2 — ПРАВА НА РАБОТНИЦИТЕ И САМОСТОЯТЕЛНО ЗАЕТИТЕ ЛИЦА

2.12. Член 24 — Права на работниците

2.12.1. Член 24, параграф 1: права

Член 24, параграф 1 от Споразумението предоставя всички права на работници, произтичащи от правото на Съюза, на бенефициери по Споразумението, които са работници, включително тези, които придобиват статус на работници след края на преходния период (вж. също член 17, параграф 1 и член 22 от Споразумението). Този член не обхваща другите категории бенефициери по Споразумението.

2.12.1.1. Ограничения

Прилагат се същите ограничения на основания, свързани с **обществения ред, обществената сигурност и общественото здраве**, като посочените в член 45, параграф 3 от ДФЕС.

Споразумението не обхваща заетостта в публичната администрация съгласно член 45, параграф 4 от ДФЕС. Следователно приемащата държава или държавата на месторабота може да запази за собствените си граждани достъпа до работни места, свързани с упражняването на публичната власт и със защитата на общите държавни интереси, когато това ограничение е в съответствие с член 45, параграф 4 от ДФЕС (дело C-270/13 *Haralambidis*).

2.12.1.2. Параграф 1, букви а)–з): неизчерпателен списък на права

Работниците се ползват от пълния набор от права, произтичащи от член 45 от ДФЕС и Регламент (ЕС) № 492/2011. Правата, посочени в член 24, параграф 1 от Споразумението, имат същото приложно поле и значение като определените в член 45 от ДФЕС и Регламент (ЕС) № 492/2011.

Правата на работниците, изброени в член 24, параграф 1 от Споразумението, не са изчерпателни и следователно тази разпоредба ще обхваща всякакво развитие във връзка с тези права при бъдещи тълкувания от страна на Съда на Европейския съюз на член 45 от ДФЕС (съдебните и административните органи на Обединеното кралство надлежно ще вземат предвид съответната съдебна практика на Съда на Европейския съюз, постановена след края на преходния период). Това означава например, че в добавка към буквите, посочени в член 24, параграф 1 от Споразумението, работникът си запазва правото да си смени заетостта и да търси нова работа в държавата на месторабота съгласно член 45 от ДФЕС.

2.12.2. Член 24, параграф 2: право на дете на работник да завърши образованието си

Член 24, параграф 2 от Споразумението защитава правото на децата на работници да завършат образованието си в приемащата държава. Следователно дете, чийто родител от ЕС или Обединеното кралство е работел в приемащата държава като бенефициер по Споразумението за отглеждане, може да продължи да пребивава в приемащата държава и да завърши образованието си в нея дори след като родителят е престанал да пребивава законно в приемащата държава (т.е. напуснал е приемащата държава, починал е или вече не изпълнява условията за законно пребиваване, вж. например дело C-310/08 *Ibrahim* и дело C-480/08 *Teixeira*). Въпросното дете има също така правото да бъде придружено от лице, което полага основните грижи за него, ако детето не е навършило пълнолетие, и дори след навършване на пълнолетие, ако присъствието и грижите на лицето, полагащо основните грижи, са необходими, за да може детето да завърши своето образование.

2.12.3. Член 24, параграф 3: погранични работници

Пограничните работници могат да продължат да работят в държавата на месторабота, ако са правели това до края на преходния период.

Ако те са спрели да работят преди края на преходния период, могат да запазят статуса си на работници в държавата на месторабота, ако изпълняват някое от условията, посочени в член 7, параграф 3, буква а), б), в) или г) от Директива 2004/38/ЕО, при това без да е необходимо да прехвърлят пребиваването си в държавата на месторабота. Това им дава възможност да се ползват от съответните права, посочени в член 24, параграф 1, букви а)–з) от Споразумението.

Пограничните работници запазват статуса си в държавата на месторабота, когато:

- а) те временно не са в състояние да работят поради болест или злополука;
- б) те се намират в надлежно регистрирана принудителна безработица, след като са били заети в продължение на повече от една година и са се регистрирали като търсещи работа лица в съответното бюро по труда;
- в) те се намират в надлежно регистрирана принудителна безработица, след като е изтекъл срочен трудов договор със срок по-кратък от една година или след като са станали принудително безработни през първите дванадесет месеца и са се регистрирали като търсещи работа лица в съответното бюро по труда (*в този случай статусът на работник се запазва за не по-малко от шест месеца*); или
- г) те започват професионално обучение (*за лицата, които са безработни по свое желание, обучението трябва да бъде свързано с предишната заетост*).

В съответствие с практиката на Съда на Европейския съюз (дело C-507/12 *Saint Prix*) списъкът на обстоятелствата, при които може да бъде запазен статутът на работник, **не е изчерпателен**.

2.13. Член 25 — Права на самостоятелно заетите лица

2.13.1. Член 25, параграф 1: права

Правата по член 25, параграф 1 се предоставят на всички бенефициери по Споразумението, които са самостоятелно заети лица — не само на тези, които са самостоятелно заети лица в края на преходния период, но и на тези, които променят статуса си (вж. също член 17, параграф 1, който предвижда правото едно лице да стане самостоятелно заето).

Съгласно практиката на Съда на Европейския съюз (например дело 63/86 *Колисия/Италия*) самостоятелно заетите лица, попадащи в приложното поле на член 49 от ДФЕС, могат да се ползват от правата по силата на Регламент (ЕС) № 492/2011, които се прилагат по аналогия. Това означава например, че член 24, параграф 1, буква г) от Споразумението не може да се прилага по отношение на уволнение, тъй като по определение самостоятелно заетото лице не се намира в отношение на подчинение с работодател и не може да бъде уволнено.

Правата по член 25, параграф 1 от Споразумението се предоставят също така на самостоятелни заетите погранични работници. Съществува разлика между следните категории: i) лице, което пребивава в държава А и извършва дейност като самостоятелно заето лице в държава В; и ii) лице, което пребивава в държава А и извършва дейност като самостоятелно заето лице в държава А, като едновременно с това предоставя услуги и в държави В и С на случаен принцип или чрез вторично установяване. Първата категория съответства на тази на пограничните самостоятелно заети работници, докато втората категория не съответства.

В тази връзка се отбелязва, че създаването на офис в държава, различна от държавата на пребиваване, за целите на предоставянето на услуги в тази държава, не е непременно равнозначно на установяване в държавата, в която се предоставят тези услуги. Въпросната дейност може да продължи да се счита за попадаща в приложното поле на правилата относно свободата на предоставяне на услуги, а не в приложното поле на правилата относно установяването. Следователно лице с офис в държавата на месторабота невинаги ще бъде считано за самостоятелно зает пограничен работник ⁽¹⁾.

Член 4, параграф 4 от Споразумението гарантира, че понятието „самостоятелно заето лице“ се тълкува по същия начин, по който Съдът на Европейския съюз тълкува член 49 от ДФЕС в съответната си практика.

2.13.1.1. Ограничения

Правата по член 25, параграф 1 от Споразумението подлежат на същите ограничения като посочените в членове 51 и 52 от ДФЕС.

Следователно тези права могат да подлежат на ограничения на основания, свързани с обществения ред, обществената сигурност или общественото здраве (член 52 от ДФЕС), и държавата на месторабота може да дискриминира самостоятелно заети лица във връзка с дейности, които са свързани, макар и епизодично, с упражняването на официални правомощия (член 51 от ДФЕС).

2.13.1.2. Член 25, параграф 1, буква а): права на достъп до и упражняване на дейности като самостоятелно заети лица и права да се създават и ръководят предприятия

Споразумението защитава правата на достъп до и упражняване на дейности като самостоятелно заети лица, както и правата да се създават и ръководят предприятия в съответствие с член 49 от ДФЕС при условията, определени от приемашата държава за нейните собствени граждани.

Това споразумение обаче не следва да се разбира като предоставящо на гражданите на Обединеното кралство възможност да се позовават на правото на Съюза, за да предоставят услуги или да се установят в други държави — членки на ЕС.

2.13.1.3. Член 25, параграф 1, буква б): препратка към неизчерпателния списък на правата в член 24, параграф 1

Самостоятелно заетите работници се ползват от пълния набор от права, произтичащи от член 45 от ДФЕС и Регламент (ЕС) № 492/2011 в държавата на месторабота.

⁽¹⁾ Лице, което разполага с някаква форма на инфраструктура в приемашата държава членка, необходима за извършването на дейности в тази държава членка (включително офис, зали или кабинети за консултации), може да попада в приложното поле на разпоредбите на Договора относно свободата на предоставяне на услуги, а не относно свободата на установяване. Това ще зависи не само от продължителността на предоставяне на услугата, но и от редовния ѝ характер, нейната периодичност или предлагането ѝ без прекъсване (C-55/94, *Gebhard*, т. 27).

2.13.2. Член 25, параграф 2: право на дете на самостоятелно зает работник да завърши образованието си

Член 25, параграф 2 защитава деца, чийто родител от ЕС или Обединеното кралство е бил работник, но е престанал да пребивава законно в приемащата държава на детето съгласно член 24, параграф 2 от Споразумението, до степента, предвидена в правото на ЕС съгласно тълкуването на Съда на Европейския съюз (дело C-147/11 *Czop & Punakova*).

2.13.3. Член 25, параграф 3: права на самостоятелно заетите погранични работници и ограничения на тези права

Самостоятелно заетите погранични работници се ползват от същите права като наетите погранични работници съгласно член 24, параграф 3 от Споразумението със същите резерви по отношение на релеванността като описаните в насоките относно член 25, параграф 1 (например уволненията).

2.14. Член 26 — Издаване на документ за удостоверяване на правата на погранични работници

Член 26 задължава държавата на месторабота да издаде на пограничните работници, обхванати от Споразумението, документ, който удостоверява техния статус, ако пограничните работници поискат това. Същевременно член 26 позволява на държавата на месторабота да поиска от пограничните работници, обхванати от Споразумението, да подадат заявление за такъв документ.

За разлика от документа за пребиваване, издаден съгласно член 18, параграф 1 от Споразумението, този документ не предоставя нов статус на пребиваване — той признава предходно съществуващо право за извършване на икономическа дейност в държавата на месторабота, което продължава да съществува.

Като се има предвид, че пограничните работници редовно напускат държавата на месторабота и отново влизат в нея, от основно значение е възможно най-скоро да им се издаде документ, удостоверяващ техния статус, за да не им се попречи да упражняват правата си след края на преходния период и за да могат лесно да представят доказателство за тези права (по-специално свързаните с преминаването на граница съгласно член 14 от Споразумението).

Погранични работници, които не работят към датата на заявлението, имат право да им се издаде документът, при условие че запазват статуса си на работници в съответствие с член 24, параграф 3 или член 25, параграф 3 от Споразумението (тези разпоредби препращат на свой ред към член 7, параграф 3 от Директива 2004/38/ЕО).

ГЛАВА 3 — ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

Глава 3 на дял II от част втора от Споразумението разглежда случаите на лица, обхванати от Споразумението, които са получили или са в процес на получаване в края на преходния период на признаване на професионалните квалификации в своята приемаща държава или държава на месторабота, според случая.

За тези лица Споразумението гарантира следното:

- а) валидността и ефективността на националните решения, с които се признават техни професионални квалификации, придобити в Обединеното кралство или ЕС (запазване на придобитите вече права по отношение на решенията); и
- б) тяхното съответстващо право да практикуват или да продължат да практикуват съответната професия и дейности в своята приемаща държава или държава на месторабота (за пограничните работници).

Тази глава обаче не гарантира, нито предоставя на гражданите на Обединеното кралство, попадащи в рамките на персоналния обхват на Споразумението, право по отношение на вътрешния пазар, свързано с предоставянето на услуги на държави — членки на ЕС, различни от тяхната приемаща държава или държава на месторабота, според случая.

Споразумението не гарантира на гражданите на Обединеното кралство, попадащи в рамките на персоналния обхват на Споразумението, правото да се позовават на законодателството на Съюза, за да получат допълнително признаване на своите професионални квалификации след края на преходния период, било то в приемащата държава, в държавата на месторабота или в друга държава — членка на ЕС.

Споразумението не разглежда третирането на професионални квалификации, получени в Обединеното кралство или в ЕС преди края на преходния период, които не са признати или не са в процес на признаване от другата страна преди тази дата.

2.15. Член 27 — Признати професионални квалификации

2.15.1. Цялостен подход

В член 27 се описват видовете решения за признаване, във връзка с които Споразумението предвижда запазване на придобитите права, държавите, в които се запазват придобитите чрез тези решения права (приемащата държава или държавата на месторабота), лицата, които се ползват от запазването на придобитите чрез решенията права (лицата, попадащи в приложното поле на Споразумението), и последиците от запазването на придобитите чрез решенията права в съответните държави.

Кои са придобитите права, които се запазват?

По същество член 27 от Споразумението се отнася за решенията за признаване, приети съгласно с четири специални правни инструмента на ЕС, а именно Директивата за професионалните квалификации (Директива 2005/36/ЕО), Директивата относно установяването на адвокатите (Директива 98/5/ЕО), Директивата за регистрираните одитори (Директива 2006/43/ЕО) и Директивата за токсичните продукти (Директива 74/556/ЕИО).

2.15.2. Член 27, параграф 1, буква а) и член 27, параграф 2: признаване съгласно Директивата за професионалните квалификации:

Споразумението обхваща и трите вида признаване за целите на установяването, предвидени в дял III от Директива 2005/36/ЕО:

- а) признаването по общата система (член 10 и сл. от Директива 2005/36/ЕО);
- б) признаването въз основа на професионален стаж (член 16 и сл. от Директива 2005/36/ЕО); и
- в) признаването на минималните квалификационни изисквания въз основа на координация (член 21 и сл. от Директива 2005/36/ЕО).

Това признаване обхваща следното:

- По член 27, параграф 2, буква а) от Споразумението: признаване на професионални квалификации, придобити в трета държава, които са обхванати от член 3, параграф 3 от Директива 2005/36/ЕО.

В случая става дума за признаване от държава — членка на ЕС, или от Обединеното кралство на професионални квалификации, придобити в трета държава, които вече са били признати в друга държава — членка на ЕС, или в Обединеното кралство съгласно член 2, параграф 2 от Директива 2005/36/ЕО и които са били приравнени към националните (на ЕС или Обединеното кралство) квалификации, тъй като след първоначалното признаване в държава — членка на ЕС, или в Обединеното кралство, титулярят им е придобил тригодишен професионален опит по съответната професия в държавата (държава — членка на ЕС, или Обединеното кралство), която първоначално ги е признала.

Следователно Споразумението не се прилага за първото признаване в държава — членка на ЕС, или в Обединеното кралство на квалификации, придобити в трета държава, а само за последващи признавания и то доколкото са изпълнени изискванията, посочени в член 3, параграф 3 от Директива 2005/36/ЕО.

- По член 27, параграф 2, буква б): решения за частичен достъп по член 4е от Директива 2005/36/ЕО.
- По член 27, параграф 2, буква в): решения за признаване за целите на установяването, получени чрез електронната процедура за Европейска професионална карта.

Процедурите за признаване на Европейска професионална карта понастоящем се прилагат за медицински сестри с общ профил, фармацевти, физиотерапевти, планински водачи и брокери на недвижими имоти.

Важно е да се отбележи, че Споразумението гарантира единствено продължаването на валидността и действието на самото решение за признаване; то обаче не осигурява непрекъснат достъп до съответната електронна мрежа (*модулет на ИСВП за Европейската професионална карта*) за засегнатите административни органи и специалисти (вж. членове 8 и 29 от Споразумението). Достъпът на специалистите до онлайн интерфейса за ЕПК за информационни цели обаче няма да бъде възпрепятстван.

Специфична последица от запазването на придобитите права, осигурявано от Споразумението във връзка с решенията за признаване, попадащи в приложното поле на Директива 2005/36/ЕО, е, че всякакви изисквания за езикови знания и/или одобряване от здравноосигурителни фондове, което може да се изисква от приемащата държава, ще продължат да се разглеждат като се вземат предвид съответните разпоредби на Директива 2005/36/ЕО, а именно членове 53 и 55 от нея.

2.15.3. Член 27, параграф 1, буква б): признаване съгласно Директивата относно установяването на адвокатите

По отношение на лицата, попадащи в персоналният му обхват, Споразумението запазва действието на решенията, по силата на които адвокатите от ЕС или Обединеното кралство са получили достъп до професията на адвокат в приемаща държава или държава на месторабота съгласно член 10, параграфи 1 и 3 от Директива 98/5/ЕО (която улеснява постоянното упражняване на адвокатската професия в държава членка, различна от държавата, в която е придобита квалификацията).

Запазването на придобитите права освобождава гражданите на ЕС и лицата с гражданство на Обединеното кралство от всички местни изисквания за гражданство, които биха могли да ограничат достъпа до професията адвокат в приемащата държава или държавата на месторабота.

Действието на запазването на придобитите права е ограничено до приемащата държава или държавата на месторабота.

Поради това по отношение на адвокатите от Обединеното кралство, които имат негово гражданство и може да са се възползвали от тези разпоредби в която и да е държава — членка на ЕС, Споразумението не предвижда прилагане на двете директиви на Съюза, а именно директиви 77/246/ЕИО и 98/5/ЕО, извън съответната приемаща държава или държава на месторабота.

2.15.4. *Член 27, параграф 1, буква в): признаване съгласно Директивата за регистрираните одитори*

По отношение на лицата, попадащи в персоналният обхват на Споразумението, одобренията в приемащата държава или държавата на месторабота на регистрираните одитори, които първоначално са получили одобрение в ЕС или в Обединеното кралство съгласно член 14 от Директива 2006/43/ЕО, ще продължат да имат действие в приемащата държава или държавата на месторабота и титулярите им ще продължат да имат достъп до професията, както преди.

2.15.5. *Член 27, параграф 1, буква г): признаване съгласно Директивата за токсичните продукти*

По отношение на лицата, попадащи в персоналният обхват на Споразумението, одобренията за целите на установяването, получени в приемащата държава или в държавата на месторабота съгласно съответните разпоредби на Директива 74/556/ЕО, ще продължат да пораждат действие в рамките на Споразумението.

2.15.6. *Общи последици*

Запазването на придобитите права, уредено в член 27, води до приравняване на установените бенефициери към гражданите на приемащата държава или държавата на месторабота, според случая, по отношение на достъпа и упражняването на съответната професия и професионални дейности на тяхна територия.

Това приравняване обаче не предоставя на бенефициерите каквито и да било други права, свързани с единния пазар съгласно правото на Съюза, във връзка с предоставянето на услуги на територия, различна от попадащата в приложното поле на конкретните последици от запазването на придобитите права.

2.16. **Член 28 — Текущи процедури относно признаването на професионални квалификации**

2.16.1. *Приложното поле*

Член 28 е сходен с член 27 от Споразумението що се отнася до персоналният и материалният му обхват и е приложим за всички съответни заявления за признаване на професионални квалификации, които са били официално подадени преди края на преходния период и по които в края на този период има текущи процедури. Всички такива текущи процедури ще продължат и ще бъдат приключени (включително всички компенсационни мерки, които може да бъдат наложени) съгласно разпоредбите и процедурите, предвидени в съответното законодателство на ЕС, до вземането на окончателно решение от компетентния орган.

Необходимо е да се отбележат два специфични аспекта:

- Член 28 се отнася не само за висящите административни процедури, но и за всички съдебни процедури и процедури по обжалване, които може да бъдат инициирани след края на преходния период. Разпоредбата обхваща и съответните съдебни производства, които са висящи в края на преходния период;
- Що се отнася до висящите заявления за признаване на квалификации по процедурата за Европейска професионална карта, член 28, втора алинея потвърждава, че те трябва да бъдат приключени съгласно съответните разпоредби на правото на Съюза.

Доколкото след края на преходния период и до приключването на съответните процедури по издаване на Европейска професионална карта ще е необходим непрекъснат достъп до съответната обслужваща електронна мрежа (модул на ИСВП), в член 29, параграф 2 от Споразумението е добавена специална разпоредба за предоставяне на правомощия за ограничен достъп до модула на ИСВП.

2.16.2. *Последици*

Последиците от производствата, които ще бъдат приключени съгласно член 28, следва да са идентични с последиците, пораждани от решенията за признаване, защитени по силата на член 27 от Споразумението и обяснени по-горе.

2.17. **Член 29 — Административно сътрудничество относно признаването на професионални квалификации**

2.17.1. *Задължение за сътрудничество между компетентните органи*

С член 29, параграф 1 се гарантира, че компетентните органи на Обединеното кралство и на държавите — членки на ЕС, ще продължат да бъдат обвързани от общото задължение за сътрудничество докато трае разглеждането на всички висящи производства по признаване, обхванати от член 28 от Споразумението.

Тази разпоредба представлява също така общо освобождаване от действието на всяка национална разпоредба, която би могла да попречи на обмена на релевантна информация с чужди органи във връзка с кандидатите, техните професионални квалификации и общото и професионалното им поведение, до признаването на професионалната им квалификация и присъединяването им към специалистите, упражняващи професията в приемащата държава или в държавата на местоработата.

Това задължаване и освобождаване е необходимо, за да се гарантира надлежно управление с оглед на загрижеността за обществената безопасност по време на процеса по признаване.

2.17.2. *Ограничен достъп до ИСВП след оттеглянето*

Както вече беше посочено, в член 29, параграф 2 се предвижда временна дерогация от член 8 от Споразумението, с която на органите на Обединеното кралство се предоставя достъп до модула на ИСВП за Европейската професионална карта за толкова време, колкото е необходимо да се приключат процедурите по признаване, които са текущи в края на преходния период.

Това ползване е ограничено до 9 месеца след края на преходния период, докогато всички тези процедури ще бъдат приключени, предвид строгите срокове, приложими за тях.

3. ДЯЛ III — КООРДИНАЦИЯ НА СИСТЕМИТЕ ЗА СОЦИАЛНА СИГУРНОСТ

В контекста на координацията в областта на социалната сигурност се разграничават три категории лица:

1. лица, спрямо които на основание член 30 от Споразумението се прилагат и ще продължат да се прилагат правилата за координацията, съдържащи се в Регламент (ЕО) № 883/2004 за координация на системите за социална сигурност и Регламент (ЕО) № 987/2009 за установяване процедурата за прилагане на Регламент (ЕО) № 883/2004;
2. лица, спрямо които на основание член 32 от Споразумението поради особени обстоятелства продължават да се прилагат или в бъдеще ще станат приложими само част от правилата за координация;
3. лица, попадащи извън приложното поле на Споразумението, спрямо които не се прилагат правилата за координация в отношенията между Обединеното кралство и Съюза.

3.1. **Член 30 — Персонален обхват**

3.1.1. *Общи бележки*

В член 30 от Споразумението се определят лицата, спрямо които ще се прилагат всички правила за координация на системите за социална сигурност:

- в първия параграф се изброяват различните обхванати ситуации, когато по отношение на социалната сигурност лицата са в трансгранична ситуация, свързана с Обединеното кралство и държава — членка на ЕС;
- във втория параграф се определя срокът за прилагане на член 30, параграф 1 спрямо тези лица;
- третият параграф съдържа субсидиарна разпоредба, съгласно която лицата, попадащи в персоналният обхват на дял II от част втора на Споразумението, попадат и в приложното поле на дял III, дори да не попадат или вече да не попадат в приложното поле на член 30, параграф 1;
- в четвъртия параграф е определен срокът за прилагане на член 30, параграф 3 спрямо тези лица;
- в параграф 5 се пояснява, че членовете на семейството и преживелите лица попадат в приложното поле на член 30 само ако техните права и задължения произтичат от това им качество съгласно Регламент (ЕО) № 883/2004.

Както е посочено в член 31, параграф 2 от Споразумението, понятията, използвани в разглеждания дял, трябва да се разбират в смисъла на понятията, използвани в Регламент (ЕО) № 883/2004.

В член 30, параграф 1 от Споразумението се упоменават лицата, „спрямо които се прилага законодателството на“ държава — членка на ЕС, или това на Обединеното кралство. Изпълнението на това условие ще се определя съгласно стълкловителните норми, съдържащи се в дял II от Регламент (ЕО) № 883/2004.

Персоналният обхват на разпоредбите относно координацията на системите за социална сигурност е определен конкретно за дял III от част втора на Споразумението и не съответства непременно на приложното поле на дял II. Възможно е например да са налице обстоятелства, при които лица, които не попадат в приложното поле на дял II, все пак попадат в приложното поле на дял III (напр. в приложното поле на член 32 от Споразумението).

Тъй като целите на дялове II и III от част втора от Споразумението са различни, термините, използвани в двата дяла на част втора от Споразумението (напр. за понятията „пребиваване“, „пограничен работник“ или „командироване“), могат да имат различни значения в зависимост от различния персонален обхват на разпоредбите на правото на Съюза, за които те се прилагат, и тълкуването им от Съда на Европейския съюз.

Така например понятието „обичайно местопребиваване“, използвано в дял III от част втора на Споразумението, трябва да се разбира в смисъла, определен в член 1, буква й) от Регламент (ЕО) № 883/2004 (мястото, където лицето обичайно пребивава) и обяснен допълнително в член 11 от Регламент (ЕО) № 987/2009 (наричано по-нататък „обичайно местопребиваване“). Повече подробности относно понятието „обичайно местопребиваване“ по смисъла на правилата за координация на социалната сигурност могат да бъдат намерени в Практическият наръчник относно законодателството, приложимо в Европейския съюз, Европейското икономическо пространство и Швейцария, одобрен от Административната комисия за координация на системите за социална сигурност. Това понятие съгласно Регламент (ЕО) № 883/2004 има различно значение и не трябва да се бърка с понятието „пребиваване“, използвано в дял II от част втора на Споразумението, което е заето от глава III от Директива 2004/38/ЕО.

Един от примерите за това, че няма припокриване между двете понятия за „пребиваване“, съдържащи се в инструментите на правото на ЕС, се отнася до ситуацията на студентите. За целите на правилата за координация на системите за социална сигурност студентите по принцип запазват обичайното си местопребиваване в държавата членка по произход и са с временен престой в държавата членка, в която учат. Същевременно студентите се ползват, при посочените в Директива 2004/38/ЕО условия, от право на пребиваване в държавата членка, в която учат.

Друг пример, чрез който може да се онагледи връзката между дял II и дял III от част втора от Споразумението, е този на хърватски гражданин, който:

- в края на преходния период работи и обичайно пребивава в Обединеното кралство;
- през 2022 г. придобива право на постоянно пребиваване в Обединеното кралство на основание член 16 от Споразумението;
- през 2025 г. се връща в Хърватия, започва работа и премества обичайното си местопребиваване там;
- същевременно съгласно дял II от част втора на Споразумението запазва правото си на постоянно пребиваване в Обединеното кралство за следващите пет последователни години.

Докато хърватският гражданин запазва право на постоянно пребиваване в Обединеното кралство по смисъла на дял II от част втора на Споразумението, той има право да се ползва от разпоредбите на дял III, ако се върне в Обединеното кралство. Освен това, докато този гражданин запазва правото си на постоянно пребиваване в Обединеното кралство, той ще има право да прехвърля там обезщетения за социална сигурност (напр. обезщетения за безработица, ако е лице, търсещо работа), или право да използва своята ЕЗОК в Обединеното кралство.

Отделно от двете понятия за пребиваване, посочени по-горе, законното право на пребиваване на граждани на трети държави, попадащи в приложното поле на дял III от част втора на Споразумението за оттегляне, следва да се разбира като законно пребиваване съгласно вторичното право на Съюза или националното законодателство.

За лицата, попадащи в приложното поле на дял III от Споразумението, прилагането на правилата за координация на Регламент (ЕО) № 883/2004, произтичащо от дял III, само по себе си не представлява право на движение или на пребиваване в приемаша държава. То само определя правните последици за социално-осигурителното покритие при такава ситуация. Например въз основа на Споразумението командироването на работници за предоставяне на услуги от или в Обединеното кралство вече няма да бъде възможно след края на преходния период.

3.1.2. Член 30, параграф 1: персонален обхват (обща разпоредба)

3.1.2.1. Член 30, параграф 1

Член 30, параграф 1 от Споразумението се посочват следните категории лица:

- *граждани на ЕС* — граждани на държавите — членки на ЕС,
- *граждани на Обединеното кралство* — съгласно определението за тях в националното му законодателство,
- *лица без гражданство и бежанци*, които обичайно пребивават в държава — членка на ЕС, или в Обединеното кралство,
- *граждани на трети държави*, които пребивават законно в държава — членка на ЕС, или в Обединеното кралство,
- *членове на семействата и преживели лица* на лицата, посочени в горните категории.

Тези лица попадат в приложното поле на дял III от част втора на Споразумението, ако отговарят на условията, посочени в параграф 1 от този член:

- **Букви а) и б):** граждани на ЕС, спрямо които в края на преходния период се прилага законодателството на Обединеното кралство, и обратно (независимо от обичайното местопребиваване на лицето). Това включва всички лица, спрямо които се прилага законодателството на Обединеното кралство или законодателството на държава членка съгласно дял II от Регламент (ЕО) № 883/2004, включително случаите, посочени в член 11, параграф 2 от същия регламент.

- **Букви в) и г):** граждани на ЕС, спрямо които в края на преходния период се прилага законодателството на държава — членка на ЕС (в същия смисъл, както в предходната подточка) и чието обичайно местопребиваване е в Обединеното кралство, и обратно.
- **Буква д):** граждани на ЕС, които в края на преходния период упражняват доходоносна дейност в Обединеното кралство, но спрямо които на основание дял II от Регламент (ЕО) № 883/2004 се прилага законодателството на държава — членка на ЕС, и обратно. За целите на тази разпоредба получаването на обезщетения, посочено в член 11, параграф 2 от регламента, трябва да се разглежда като упражняване на доходоносна дейност. Това правило важи независимо от мястото на обичайно пребиваване.
- **Буква е):** бежанци и лица без гражданство, които се намират в една от ситуациите, описани по-горе, с допълнителното условие да пребивават законно в Обединеното кралство или в държава — членка на ЕС.
- **Буква ж):** граждани на трети държави, които се намират в една от ситуациите, описани по-горе, с допълнителното условие да пребивават законно (съгласно вторичното законодателство на ЕС или националното законодателство) в Обединеното кралство или в държава — членка на ЕС, и да са в трансгранична ситуация между държава — членка на ЕС, и Обединеното кралство. Това правило не се прилага, ако въпросната държава — членка на ЕС, е Дания. Гражданите на трети държави, при които има трансгранични елементи, отнасящи се към държави — членки на ЕС, но които не касаят Обединеното кралство, попадат в приложното поле на Регламент (ЕС) № 1231/2010 за разширяване обхвата на Регламент (ЕО) № 883/2004 и на Регламент (ЕО) № 987/2009 по отношение на гражданите на трети държави, които все още не са обхванати от тези регламенти единствено на основание тяхното гражданство, а не в приложното поле на член 30, параграф 1, буква ж) от Споразумението.
- **Букви а)—ж):** Членовете на семействата (съгласно определението, дадено в член 1, буква и) от Регламент (ЕО) № 883/2004) на лицата, посочени в описаните по-горе подточки, независимо от тяхното гражданство (допълнителна информация е предоставена в края на настоящата глава). В приложното поле на разглежданите разпоредби попадат и членовете на семейството, родени след края на преходния период (напр. новородено дете или нов партньор), които живеят с носителя на правата и се намират в ситуация, попадаща в приложното поле на член 30, параграф 1 от Споразумението.
- **Букви а)—ж):** Преживелите лица на лице, посочено в една от горните подточки, ако починалото лице е отговаряло на условията в края на преходния период и смъртта му е настъпила след изтичането на преходния период. Ако това изискване не е изпълнено, преживялото лице може да има право само на обезщетенията, предвидени в член 32 от Споразумението.

3.1.2.2. Примери за ситуации, попадащи в приложното поле на член 30, параграф 1

В приложното поле на член 30, параграф 1 попадат например лицата, които в края на преходния период са в следната ситуация:

— *букви а) и б):*

1. гражданин на Обединеното кралство, който отива в Португалия, като в края на преходния период обичайно пребивава и работи там, заедно с членовете на семейството му, пребиваващи в Португалия (спрямо него се прилага португалското законодателство на основание член 11, параграф 3, буква а) от Регламент (ЕО) № 883/2004);
2. полски гражданин, който обичайно пребивава и работи в Обединеното кралство (спрямо него се прилага законодателството на Обединеното кралство на основание член 11, параграф 3, буква а) от Регламент (ЕО) № 883/2004), заедно с членовете на семейството му, пребиваващи в Полша;
3. гражданин на Обединеното кралство, роден в Малта през 1990 г., който в края на преходния период обичайно пребивава и работи в нея (но няма малтийско гражданство), заедно с членовете на семейството му (спрямо него се прилага малтийското законодателство на основание член 11, параграф 3, буква а) от Регламент (ЕО) № 883/2004);
4. гражданин на Обединеното кралство, който обичайно пребивава в Обединеното кралство, работи в Белгия и се връща у дома поне веднъж седмично (спрямо него се прилага белгийското законодателство на основание член 11, параграф 3, буква а) от Регламент (ЕО) № 883/2004);
5. френски гражданин, който обичайно пребивава във Франция, работи в Обединеното кралство и се връща у дома два пъти месечно (спрямо него се прилага законодателството на Обединеното кралство на основание член 11, параграф 3, буква а) от Регламент (ЕО) № 883/2004);
6. пилот от Обединеното кралство, чиято основна база е в Германия, който извършва полети над целия Европейски съюз (спрямо него се прилага германското законодателство на основание член 11, параграф 5 от Регламент (ЕО) № 883/2004; основната база се определя съгласно Регламент (ЕО) № 3922/91);
7. неактивен български гражданин, който обичайно пребивава в Обединеното кралство и търси работа там (спрямо него се прилага законодателството на Обединеното кралство на основание член 11, параграф 3, буква д) от Регламент (ЕО) № 883/2004);

8. френски гражданин, който никога не е работил в Обединеното кралство и получава пенсия само от Франция, с обичайно местопребиваване в Обединеното кралство (спрямо него се прилага законодателството на Обединеното кралство на основание член 11, параграф 3, буква д) от Регламент (ЕО) № 883/2004, а за обезщетенията за болест е компетентна Франция на основание членове 24 и 29 от същия регламент);
9. пенсионирано лице от Обединеното кралство, което получава пенсии от Обединеното кралство и Испания и обичайно пребивава в Испания (спрямо него се прилага испанското законодателство на основание член 11, параграф 3, буква д), а обезщетенията за болест се изплащат съгласно членове 23 и 29 от Регламент (ЕО) № 883/2004 от Испания);
10. шведски студент с обичайно местопребиваване в Обединеното кралство, който получава стипендия от Обединеното кралство, покриваща всички разходи, наема апартамент в Обединеното кралство и прекарва всички седмици и уикенди в него (спрямо него се прилага законодателството на Обединеното кралство на основание член 11, параграф 3, буква д) от Регламент (ЕО) № 883/2004);
11. полска гражданка, която работи в Обединеното кралство, започва да получава обезщетения за майчинство, предоставяни от Обединеното кралство, когато временно се връща в Полша, за да роди преди края на преходния период (спрямо нея се прилага законодателството на Обединеното кралство на основание член 11, параграф 2 и параграф 3, буква а) от Регламент (ЕО) № 883/2004); тя може да възобнови работата си в Обединеното кралство след отпуска по майчинство и да продължи да попада в приложното поле на член 30, параграф 1 от Споразумението;
12. преживелите лица на гражданин на Обединеното кралство, когато той работи във Франция в края на преходния период (спрямо него се прилага френското законодателство на основание член 11, параграф 3, буква а) от Регламент (ЕО) № 883/2004); той умира през 2023 г.; В приложното поле на член 30, параграф 1 от Споразумението попадат лицата, получаващи обезщетения за наследници от Франция в резултат на смъртта на наследодателя, независимо от гражданството на преживелите лица и дали пребивават в Обединеното кралство или в държава — членка на ЕС.

— букви в) и з):

1. гражданин на Нидерландия, който обичайно пребивава в Обединеното кралство, работи в Нидерландия и се връща у дома поне веднъж седмично (спрямо него се прилага нидерландското законодателство на основание член 11, параграф 3, буква а) от Регламент (ЕО) № 883/2004);
2. гражданин на Обединеното кралство, който обичайно пребивава с цялото си семейство във Франция, работи в Обединеното кралство и се връща във Франция два пъти месечно (спрямо него се прилага законодателството на Обединеното кралство на основание член 11, параграф 3, буква а) от Регламент (ЕО) № 883/2004);
3. германски гражданин с обичайно местопребиваване в Обединеното кралство, който отива за сезонна работа в Германия за период, простиращ се след края на преходния период (спрямо него се прилага германското законодателство на основание член 11, параграф 3, буква а) от Регламент (ЕО) № 883/2004);
4. румънски дипломат, който работи за своето посолство в Обединеното кралство и обичайно пребивава там — той е отдал под наем жилището си в Румъния и се е преместил със семейството си в Обединеното кралство (спрямо него се прилага румънското законодателство на основание член 11, параграф 3, буква б) от Регламент (ЕО) № 883/2004);

— буква д):

1. финландски дипломат, работещ в посолството си в Обединеното кралство, с обичайно местопребиваване във Финландия, като семейството му живее във Финландия, където дипломатът прекарва всичките си отпуски (спрямо него се прилага финландското законодателство на основание член 11, параграф 3, буква б) от Регламент (ЕО) № 883/2004);
2. хърватски гражданин, изпратен в Обединеното кралство по смисъла на член 12 от регламента за 6-месечно обучение, приключващо след края на преходния период (спрямо него се прилага хърватското законодателство на основание член 12 от Регламент (ЕО) № 883/2004);
3. малтийски гражданин, който работи на борда на плавателен съд в морето, плаващ под флага на Обединеното кралство (това положение трябва да бъде третирано *mutatis mutandis* като упражняване на доходоносна дейност на територията на Обединеното кралство), с обичайно местопребиваване в Малта, и който получава възнаграждение за тази дейност от предприятие със седалище или място на стопанска дейност в Малта (спрямо него се прилага малтийското законодателство на основание член 11, параграф 4 от Регламент (ЕО) № 883/2004);
4. белгийски гражданин, който обичайно пребивава в Белгия и по принцип извършва дейност като заето и/или самостоятелно заето лице както в Белгия, така и в Обединеното кралство (ако спрямо него се прилага белгийското законодателство на основание член 13 от Регламент (ЕО) № 883/2004);

5. португалски гражданин с обичайно местопребиваване в Португалия, който работи както в Португалия (не значителна част от дейността му), така и в Обединеното кралство (спрямо него се прилага португалското законодателство съгласно споразумение за дерогация на основание член 16 от Регламент (ЕО) № 883/2004). Това лице продължава да попада в приложното поле на Споразумението поне за времето, посочено в член 16 от него.

Член 30, параграф 1 се прилага и за лица без гражданство и бежанци, както и за граждани на трети държави, пребиваващи законно в държавите — членки на ЕС, или в Обединеното кралство, при условие че се намират в някое от положенията, посочени в член 30, параграф 1, букви а)—д) от Споразумението. Така например:

1. Член 30, параграф 1 от Споразумението се прилага за пакистански гражданин, който пребивава законно в Обединеното кралство в края на преходния период и работи във Франция (спрямо него се прилага френското законодателство на основание член 13, параграф 2, буква а) от Регламент (ЕИО) № 1408/71, който се прилага в резултат от прилагането на Регламент (ЕИО) № 859/2003, в чието прилагане Обединеното кралство участва);
2. Марокански гражданин, който пребивава законно в Белгия и работи в Белгия и Обединеното кралство (спрямо него се прилага белгийското законодателство на основание член 14, параграф 2, буква б), подточка i) от Регламент (ЕИО) № 1408/71, който се прилага в резултат от прилагането на Регламент (ЕИО) № 859/2003);
3. Член 30, параграф 1 от Споразумението обаче не се прилага за индийски гражданин, който пребивава законно в Обединеното кралство, но не е в ситуация, свързана с която и да е държава — членка на ЕС. В неговото приложното поле не попада също така мексикански гражданин, който не пребивава законно в Обединеното кралство, нито в държава — членка на ЕС, в края на преходния период.

В приложното поле на член 30, параграф 1 попадат също членовете на семейството и преживелите лица на лицата, които са в някое от положенията, описани в параграф 1) от този член. Освен това във връзка с правата на членовете на семейството следва да се направи разграничение с член 32, параграф 1, букви г) и д) от Споразумението, който има различно приложно поле по отношение например на децата, родени след края на преходния период (вж. насоките във връзка с член 32, параграф 1, букви г) и д).

Не е необходимо самите членове на семейството или преживели лица да се намират в трансгранична ситуация. Така например преживелите наследници на чешки граждани, който работи в Обединеното кралство в края на преходния период и по-късно умира там, може никога да не са напускали Чешката република. Независимо от това, те ще попадат в приложното поле на член 30, параграф 1 от Споразумението. В член 30, параграф 1 се изисква единствено поиначното лице да е в едно от положенията, посочени в тази разпоредба (в нашия пример — гражданин на ЕС, спрямо който се прилага законодателството на Обединеното кралство), без да се поставя подобно условие за преживелите го лица. Разпоредбата се отнася до правата, предоставени в това качество на наследници или членове на семейството по силата на правилата за координация на системите за социална сигурност.

Членовете на семейството и преживелите лица попадат в нейното приложно поле, доколкото става дума за правата, произтичащи въз основа правилата за координация на системите за социална сигурност от качеството им на членове на семейството или съответно преживели лица.

В приложното поле на член 30, параграф 1 от Споразумението не попадат лица, които се намират във „вътрешна“ ситуация в края на преходния период (например гръцки гражданин, който винаги е работил и пребивавал в Гърция). Ако тези лица решат в бъдеще да се преместят в Обединеното кралство, това се счита за бъдещо движение, което не попада в приложното поле на Споразумението.

3.1.3. Член 30, параграф 2: значение на израза „без прекъсване“

Споразумението гарантира прилагането на регламенти (ЕО) № 883/2004 и (ЕО) № 987/2009 дотогава, докато съответната ситуация се запазва непроменена или лицата продължават без прекъсване да са в ситуация, която обхваща едновременно Обединеното кралство и държава — членка на ЕС. Не всяка промяна в ситуацията на съответното лице следва да се разглежда като такава. Преминването от една от категориите, посочени в член 30, параграф 1 от Споразумението, в друга запазва статута на лице, попадащо в приложното поле на тази разпоредба, спрямо което се прилагат Регламент (ЕО) № 883/2004 и Регламент (ЕО) № 987/2009. При такава промяна, разбира се, не може да се приложи условието по член 30, параграф 1 от Споразумението, свързано със ситуацията в „края на преходния период“. При трансграничните ситуации изразът „без прекъсване“ трябва да се тълкува гъвкаво, така че и кратки периоди между две ситуации да не оказват вредноносно въздействие, например прекъсване за един месец преди началото на нов договор (по аналогия, решение по дело C-482/93, *Klaus*).

Например полски гражданин, който пребивава в Обединеното кралство и в края на преходния период работи там за британски работодател, ще продължи да попада в приложното поле на член 30, параграф 1:

1. докато ситуацията остава непроменена;

2. дори ситуацията да се промени, при условие че той продължава да се намира в една от ситуацияите, обхванати от член 30, параграф 1 от Споразумението. Това означава, че лицето ще попада в приложното поле на тази разпоредба, ако например:
 - а. продължи да работи за британския работодател, но започне допълнителна работа във Франция (спрямо него ще се прилага законодателството на Обединеното кралство или френското законодателство на основание член 13 от Регламент (ЕО) № 883/2004, в зависимост от това дали значителната част от дейността му се извършва в Обединеното кралство);
 - б. продължи да работи за британския работодател, но премести обичайното си местопребиваване във Франция (спрямо него ще се прилага законодателството на Обединеното кралство на основание член 11, параграф 3, буква а) от Регламент (ЕО) № 883/2004);
 - в. продължава да работи за британския работодател и отиде на почивка в Португалия;
 - г. престане да работи за британския работодател и започне работа във Франция, като същевременно запази обичайното си местопребиваване в Обединеното кралство (спрямо него ще се прилага френското законодателство на основание член 11, параграф 3, буква а) от Регламент (ЕО) № 883/2004);
 - д. прекрати трудовия си договор и сключи друг с ирландски работодател, но работата продължава да се извършва в Обединеното кралство (спрямо него ще се прилага законодателството на Обединеното кралство на основание член 11, параграф 3, буква а) от Регламент (ЕО) № 883/2004);
 - е. остане без работа и без обезщетения за безработица и продължи да пребивава обичайно в Обединеното кралство (спрямо него ще се прилага законодателството на Обединеното кралство на основание член 11, параграф 3, буква д) от Регламент (ЕО) № 883/2004);
 - ж. остане без работа и получава обезщетения за безработица от Обединеното кралство, които изнася в Полша, докато търси работа там на основание член 64 от Регламент (ЕО) № 883/2004; след неуспех в търсенето на работа в Полша се връща в Обединеното кралство и продължава да получава обезщетения за безработица и да търси работа там (спрямо него ще се прилага законодателството на Обединеното кралство на основание член 11, параграф 3, буква а) и член 11, параграф 2);
3. прекратява договора си и обичайно пребивава в Обединеното кралство, чакайки да достигне възраст за пенсиониране (спрямо него ще се прилага законодателството на Обединеното кралство на основание член 11, параграф 3, буква д) от Регламент (ЕО) № 883/2004);

Лице в такава ситуация обаче повече няма да попада в приложното поле на член 30, параграф 1 от Споразумението, ако вече не работи в Обединеното кралство и премести обичайното си местопребиваване в Полша (или която и да е друга държава — членка на ЕС). Такъв ще е случаят например, ако полският гражданин, изнасящ обезщетенията за безработица от Обединеното кралство в Полша, намери работа там и премести обичайното си местопребиваване в Полша. В такъв случай той вече няма да е в ситуация, свързана с Обединеното кралство, без да се засяга евентуално право, произтичащо от член 30, параграф 3 от Споразумението.

По силата на член 30, параграф 2 лицата могат да се преминават от една ситуация по член 30, параграф 1, букви а)—д) към друга, без да излизат от приложното поле на разпоредбата. Например:

1. Австрийски държавен служител, който обичайно пребивава в Австрия и в края на преходния период работи за австрийската администрация в Обединеното кралство, попада в приложното поле на член 30, параграф 1, буква д) (спрямо него се прилага австрийското законодателство на основание член 11, параграф 3, буква б) от Регламент (ЕО) № 883/2004), когато:
 - след края на командироването през 2023 г. той подава оставка от австрийската администрация и работи като преподавател по немски език в Обединеното кралство, където премества и обичайното си местопребиваване — той продължава да попада в приложното поле на Споразумението на основание член 30, параграф 1, буква а) от него (спрямо него се прилага законодателството на Обединеното кралство на основание член 11, параграф 3, буква а) от Регламент (ЕО) № 883/2004);
 - неудовлетворен от новата работа, той отново подава оставка и започва работа в училище във Франция, като същевременно запазва обичайното си местопребиваване в Обединеното кралство — в такъв случай лицето продължава да бъде в ситуация, свързана едновременно с Обединеното кралство и държава — членка на ЕС, посочена в член 30, параграф 1, буква в) от Споразумението (спрямо него се прилага френското законодателство на основание член 11, параграф 3, буква а) от Регламент (ЕО) № 883/2004).
2. Гражданин на Обединеното кралство, който обичайно пребивава в Обединеното кралство и в края на преходния период работи едновременно в Обединеното кралство и Франция за работодател, установен във Франция:
 - а) първоначално той не осъществява значителна част от дейността си в Обединеното кралство, а основната част от дейността е във Франция, и попада в приложното поле на член 30, параграф 1, буква б) от Споразумението (спрямо него се прилага френското законодателство на основание член 13, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕО) № 883/2004);

- б) след няколко години лицето започва да осъществява значителна част от дейността си в Обединеното кралство, като продължава да работи във Франция, и попада в приложното поле на член 30, параграф 1, буква д) от Споразумението (спрямо него се прилага законодателството на Обединеното кралство на основание член 13, параграф 1, буква а) от Регламент (ЕО) № 883/2004).

Следователно промяната на приложимото законодателство въз основа на стълкновителните норми, съдържащи се в дял II от Регламент (ЕО) № 883/2004, не води само по себе си до изключване от приложното поле на член 30, параграф 1 от Споразумението, ако засегнатото лице продължава да се намира в една от описаните в него ситуации.

3.1.4. Член 30, параграф 3: персонален обхват (субсидиарна разпоредба)

Член 30, параграф 3 съдържа субсидиарна разпоредба, съгласно която лицата, които попадат в приложното поле на член 10 относно персоналния обхват на дял II от част втора на Споразумението, и които не попадат или вече не попадат в приложното поле на член 30, параграф 1, букви а)—д), следва също да се ползват от разпоредбите относно пълната координация на системите за социална сигурност, съдържащи се в дял III от част втора на Споразумението.

Например, децата, родени след края на преходния период, които попадат в приложното поле на дял II от част втора на Споразумението, ще се ползват и от разпоредбите на дял III.

Ако например в края на преходния период гражданин на ЕС учи в Обединеното кралство без да пребивава обичайно в него по смисъла на член 1, буква й) от Регламент (ЕО) № 883/2004, тази ситуация не попада в приложното поле на член 30, параграф 1 от Споразумението. Студентът обаче запазва правото си на пребиваване съгласно дял II от част втора на Споразумението, ако например получи достъп до пазара на труда. В такъв случай съгласно член 30, параграф 3 от Споразумението той ще се ползва и от разпоредбите на дял III.

Лица, които са граждани както на Обединеното кралство, така и на ЕС, също могат да попадат в приложното поле на член 30, параграф 3 от Споразумението, ако попадат в приложното поле на дял II от него (вж. раздел 1.2 от настоящите насоки относно член 10 от Споразумението).

Следователно:

1. В приложното поле на член 30, параграф 3 попада лице, което е с гражданство на Обединеното кралство и с испанско гражданство, родено е в Испания и спрямо него се е прилагала испанската система за социална сигурност и което преди края на преходния период се е преместило в Обединеното кралство, където е придобило британско гражданство; това лице попада в приложното поле на член 30, параграф 3 от Споразумението и ще се ползва от правилата, предвидени в дял III от част втора на Споразумението. В този случай неговата ситуация би била подобна на тази на лице, попадащо в приложното поле на член 30, параграф 1, буква а) от Споразумението (испански/британски гражданин, спрямо когото се прилага законодателството на Обединеното кралство).
2. В приложното поле на член 30, параграф 3 от Споразумението обаче не попада лице, което е едновременно с гражданство на Обединеното кралство и италианско гражданство, родено е и е живяло само в Италия преди края на преходния период и спрямо него се е прилагала италианската система за социална сигурност.

Тази субсидиарна клауза се прилага също така за членовете на семейството и преживелите лица на бенефициерите по дял II от част втора на Споразумението (вж. обаче поясненията във връзка с член 30, параграф 5 от Споразумението по-долу).

3.1.5. Член 30, параграф 4: връзката с приемащата държава или с държавата на месторабота за лицата, попадащи в приложното поле на параграф 3

С член 30, параграф 4 се гарантира прилагането на Регламент (ЕО) № 883/2004 и Регламент (ЕО) № 987/2009 спрямо лицата, попадащи в приложното поле на член 30, параграф 3, докато съответната ситуация се запазва непроменена, т.е. докато лицата, попадащи в приложното поле на член 30, параграф 3, запазват правото си на пребиваване в приемащата държава съгласно член 13 от Споразумението или право на работа в държавата на месторабота съгласно член 24 или член 25 от Споразумението.

3.1.6. Член 30, параграф 5: членове на семейството и преживели лица

В тази разпоредба се пояснява, че доколкото изразът „членове на семейството и преживели лица“ трябва да се разбира в смисъла на понятията, употребени в Регламент (ЕО) № 883/2004 (вж. също член 31, параграф 2 от Споразумението), „членовете на семейството и преживелите лица“ попадат в приложното поле на член 30 само доколкото в това им качество за тях произтичат права и задължения съгласно законодателството в областта на социалната сигурност.

3.2. Член 31 — Правила за координация на социалната сигурност

3.2.1. Член 31, параграф 1: материален обхват

Чрез член 31, параграф 1 се гарантира приложението на Регламент (ЕО) № 883/2004 и Регламент (ЕО) № 987/2009 в тяхната цялост спрямо лицата, посочени в член 30, параграф 1.

Правилата за координация ще бъдат запазени във вида, в който са изменени с регламентите, изброени в приложение I към Споразумението, с възможност за внасяне на необходимите адаптации в бъдеще съгласно предвиденото в член 36 от Споразумението.

Когато съгласно настоящите правила има изключения по отношение на Обединеното кралство, например специални вписвания в приложенията към регламентите, те ще продължат да се прилагат при същите условия. Така например Обединеното кралство не прилага член 28, параграфи 2—4 от Регламент (ЕО) № 883/2004. Споразумението няма да промени това.

Наред с регламентите трябва надлежно да се вземат предвид всички относими решения и препоръки на Административната комисия за координация на системите за социална сигурност, създадена с член 71 от Регламент (ЕО) № 883/2004, които са изброени в приложение I към Споразумението.

3.2.2. Член 31, параграф 2: определения

Понятията, използвани в дял III от част втора на Споразумението, се разбират в смисъла, вложен в същите понятия, използвани в Регламент (ЕО) № 883/2004.

Така например определението за „член на семейството“, съдържащо се в член 9 от Споразумението, не се прилага в контекста на разпоредбите за координация на социалната сигурност, а ще се прилага определението, дадено в член 1, буква и) от Регламент (ЕО) № 883/2004.

3.2.3. Член 31, параграф 3: граждани на трети държави

Що се отнася до гражданите на трети държави, Обединеното кралство участва в приемането на Регламент (ЕС) № 1231/2010. То обаче е обвързано от Регламент (ЕО) № 859/2003 за разширяване на приложното поле на Регламент (ЕИО) № 1408/71 и Регламент (ЕИО) № 574/72 относно координирането на схемите за социална сигурност на държавите членки, така че то да включва гражданите на трети държави, които все още не са били обхванати от тези регламенти единствено на основание тяхното гражданство.

Съгласно Регламент (ЕО) № 859/2003 Обединеното кралство и държавите — членки на ЕС (с изключение на Дания), прилагат Регламент (ЕИО) № 1408/71 за прилагането на схеми за социално осигуряване на заети лица, самостоятелно заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността, и Регламент (ЕИО) № 574/72 относно определяне на реда за прилагане на Регламент (ЕИО) № 1408/71 за прилагането на схеми за социална сигурност на заети лица, самостоятелно заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността.

Поради това по отношение на гражданите на трети държави, които отговарят на условията на Регламент (ЕО) № 859/2003, както и на членовете на техните семейства и преживелите ги лица, всяко позоваване в членове 30 и 32 от Споразумението на Регламент (ЕО) № 883/2004 и Регламент (ЕО) № 987/2009 (новите регламенти) трябва да се разбира като позоваване на съответните разпоредби на предходните регламенти. По аналогия, всяко позоваване на конкретни разпоредби на новите регламенти трябва да се разбира като позоваване на съответните разпоредби на предходните регламенти.

3.3. Член 32 — Обхванати специални случаи

С член 32 се уреждат специални ситуации, в които, дори лицата да не попадат или вече да не попадат в приложното поле на член 30 от Споразумението, техните права, произтичащи от правилата за координация на социалната сигурност, трябва да бъдат защитени.

За тези специални категории лица трябва да се запази приложението на някои разпоредби на Регламент (ЕО) № 883/2004 и Регламент (ЕО) № 987/2009. Въпросните разпоредби се прилагат в съответствие с общите принципи на тези регламенти, като например принципът на недискриминация или на единство на приложимото законодателство.

3.3.1. Член 32, параграф 1, буква а) и параграф 2: минали и бъдещи периоди

Член 32, параграф 1, буква а) защитава съществуващи и бъдещи права, придобити въз основа на минали периоди на осигуряване, заетост, самостоятелна заетост и пребиваване.

С тази разпоредба се гарантира, че гражданите на ЕС, натрупали предишни периоди в Обединеното кралство, и лицата с гражданство на Обединеното кралство, натрупали предишни периоди в ЕС, ще могат да претендират обезщетения и, ако е необходимо, ще могат да използват сумирането на периодите. Разпоредбата обхваща всички видове социални обезщетения, почиващи на периоди на осигуряване, заетост, самостоятелна заетост или пребиваване, като например пенсии за старост, обезщетения за инвалидност, обезщетения при трудови злополуки, обезщетения за болест или обезщетения за безработица.

Тази разпоредба е приложима и когато дадено обезщетение се предоставя изключително въз основа на минали периоди, натрупани в държавата, която разглежда правото на обезщетения съгласно своето законодателство (независимо дали те са били завършени преди или след края на преходния период), когато не е необходимо сумиране, тъй като миналите периоди са достатъчни за предоставянето на обезщетение.

Същевременно всички права и задължения, произтичащи пряко (или непряко) от такива периоди, се запазват. „Права и задължения, произтичащи от такива периоди“ означава произтичащи от тези периоди права, предоставени съгласно законодателството на Обединеното кралство или на държава — членка на ЕС, в съответствие с разпоредбите на Регламент (ЕО) № 883/2004 [или предоставянето на обезщетение въз основа на тези периоди и всяко последващо право на обезщетения], както и съответните задължения. Специалните правила по член 32, параграф 2 от Споразумението се прилагат за обезщетенията за болест и семейните обезщетения на лицата, попадащи в приложното поле на член 32, параграф 1, буква а) от Споразумението (вж. по-долу, както и точка 3.3.6 от настоящия документ), така че тези права се добавят към „правата и задълженията, произтичащи от такива периоди“.

Това може да включва например правото на извършване на периодичен медицински преглед на мястото, където лицето пребивава обичайно, за да може то да продължи да получава обезщетение за инвалидност (на основание член 87 от Регламент (ЕО) № 987/2009), както и правото на получаване на добавка на основание член 58 от Регламент (ЕО) № 883/2004.

Правилата за координация на социалната сигурност ще се прилагат както за периодите, завършени преди края на преходния период, така и за периодите, завършени от същите лица след тази дата.

Същевременно с втория параграф от тази разпоредба се гарантира, че правилата за координация, отнасящи се до обезщетенията за болест и семейните обезщетения, ще се прилагат за лицата, попадащи в приложното поле на член 32, параграф 1, буква а).

Член 32, параграф 2 относно обезщетенията за болест урежда правилата относно компетентността при болест за лица, получаващи обезщетение по силата на член 32, параграф 1, буква а) от Споразумението. Той обхваща ситуацията, при които има промяна в компетентността, тъй като лицето се връща в държава — членка на ЕС, или в Обединеното кралство, или защото започва да получава друга пенсия.

Стълкновителните норми за определяне на компетентността за здравно застрахователно покритие трябва да се разглеждат като цяло и бъдещите промени, които могат да възникнат по отношение на обичайното местопребиваване на лицето или получаването на допълнително обезщетение трябва да бъдат взети предвид, като съответните правила на Регламент (ЕО) № 883/2004 продължават да се прилагат.

Например датски гражданин е работил в Обединеното кралство и Дания. Той се връща в Дания преди края на преходния период:

- през 2022 г. достига пенсионна възраст в Обединеното кралство на възраст X години и получава британска пенсия, като в същото време лицето е неактивно в Дания → Обединеното кралство е компетентно по отношение на обезщетения за болест въз основа на член 32, параграф 2 от Споразумението (член 24 от Регламент (ЕО) № 883/2004);
- две години по-късно лицето достига пенсионна възраст в държава — членка на ЕС, на възраст X + 2 години, и започва също така да получава датска пенсия → Дания е компетентна за здравното осигурително покритие въз основа на член 23 от Регламент (ЕО) № 883/2004;
- през 2027 г. лицето се мести в Обединеното кралство съгласно действащите към този момент правила, като същевременно продължава да получава двете пенсии → Обединеното кралство е компетентно по отношение за здравното осигурително покритие на лицето (*забележка*: промяната на пребиваването през 2027 г. ще бъде бъдеща стъпка и няма да бъде обхваната за целите на правото на пребиваване по дял II от част втора на настоящото споразумение).

На практика прилагането на член 32, параграф 1, буква а) и параграф 2 от Споразумението ще има следните последици:

1. За германски гражданин, който:

- е работил през целия си живот в Обединеното кралство;
- се завръща в Германия преди края на преходния период, когато наближи възрастта за пенсиониране, и остава неактивен; и
- при достигане на пенсионна възраст (преди или след края на преходния период) подава заявление в Обединеното кралство за обезщетения за старост въз основа на Регламент (ЕО) № 883/2004.

След като получи британската пенсия, през целия си живот германският гражданин:

— въз основа на член 32, параграф 1, буква а):

- а) има право да получава британската пенсия без никакво намаление въз основа на член 7 от Регламент (ЕО) № 883/2004, докато обичайно пребивава в Германия или която и да е друга държава — членка на ЕС;

— въз основа на член 32, параграф 2:

- б) му се издава преносим документ S1 от Обединеното кралство и има достъп до обезщетения за болест в натура в Германия при същите условия като германските пенсионери, но за сметка на Обединеното кралство, въз основа на член 24 от Регламент (ЕО) № 883/2004;
- в) има право на парични обезщетения за болест (включително обезщетения за дългосрочни грижи), предоставени съгласно законодателството на Обединеното кралство и изплащани пряко на него въз основа на член 29 от Регламент (ЕО) № 883/2004, независимо в коя държава членка гражданинът обичайно пребивава;
- г) има право на планирано лечение във всяка държава — членка на ЕС, различна от тази, в която обичайно пребивава, с преносим документ S2, издаден от Обединеното кралство, и за сметка на Обединеното кралство, въз основа на член 27 от Регламент (ЕО) № 883/2004;
- д) има право да използва Европейската здравноосигурителна карта, издадена от Обединеното кралство за ваканцията си, прекарана в която и да е държава членка, различна от държавата, в която гражданинът обичайно пребивава, въз основа на член 27 от Регламент (ЕО) № 883/2004;
- е) членовете на семейството му могат да се ползват от производните права за достъп до обезщетения за болест в натура в държавата членка, където пребивават обичайно, за сметка на Обединеното кралство. Съгласно член 32, параграф 1, буква г) лицето има право на семейни обезщетения съгласно условията, предвидени в Регламента и в законодателството на Обединеното кралство, дори ако членовете на неговото семейство пребивават в държава членка, различна от тази, в която то обичайно пребивава, въз основа на член 67 от Регламент (ЕО) № 883/2004;

Ако германският гражданин, получаващ пенсията си от Обединеното кралство, започне да работи в Германия, приложимото законодателство, включително за обезщетенията за болест, ще бъде германското законодателство съгласно принципа *lex loci laboris* от член 11 на Регламент (ЕО) № 883/2004, който продължава да се прилага (вж. също член 31 от този Регламент).

2. За гражданин на Обединеното кралство, който:

- е работил през целия си живот в Нидерландия;
- продължава да работи там в края на преходния период;
- се завръща в Обединеното кралство след края на преходния период, когато приближава възрастта за пенсиониране;
- не е активен в Обединеното кралство; и
- след една година подава молба за нидерландска пенсия.

Този гражданин на Обединеното кралство:

- а) е обхванат от пълните правила за координация на системите за социална сигурност, основани на член 30, параграф 1, буква б) от Споразумението, за периода след края на преходния период до завръщането си в Обединеното кралство;
- б) гражданинът попада в приложното поле на член 32, параграф 1, буква а) и параграф 2 от Споразумението, за да продължи да получава нидерландската пенсия (за повече подробности вж. предишния пример).

3. За австралийски гражданин, който:

- в периода 1996 г.—2000 г.: работи в Обединеното кралство;
- в периода 2001—2010 г.: работи в Белгия;
- в периода 2011—2030 г.: работи и обичайно пребивава в Австралия; и
- през 2031 г. премества своето законно пребиваване в Обединеното кралство и подава молба за обезщетения въз основа на предишните си осигурителни периоди.

Този гражданин на трета държава може да се позове на член 32, параграф 1, буква а) от Споразумението, за да поиска пенсия от Обединеното кралство и Белгия въз основа на предишните си осигурителни периоди, при условие че изпълнява условията на Регламент (ЕО) № 859/2003: пребивава законно в Обединеното кралство и има предходни периоди на осигуряване в държава — членка на ЕС. Фактът, че лицето не е пребивавало законно в Обединеното кралство или в държава — членка на ЕС, в края на преходния период не е от значение, доколкото лицето е завършило осигурителни периоди съгласно законодателството на Обединеното кралство и/или законодателството на държава — членка на ЕС, преди тази дата и отговаря на условията на Регламент (ЕО) № 859/2003 при подаване на заявление за отпускане на пенсия.

4. За американски гражданин, който:

- в периода 2005—2010 г.: работи в Обединеното кралство;
- в периода 2010—2025 г.: работи в Съединените американски щати;
- в периода 2026—2030 г.: работи и законно пребивава в Малта; и
- през 2031 г. подава молба за обезщетения въз основа на предходните си осигурителни периоди.

Това лице не попада в приложното поле на член 32, параграф 1, буква а) от Споразумението. На практика преди края на преходния период въпросното лице не е попадало в персоналният обхват на Регламент (ЕО) № 859/2003, тъй като до края на преходния период не е било в трансгранична ситуация.

Тази разпоредба също така обхваща *mutatis mutandis* преживели лица, които получават обезщетения след смъртта на лице, което е завършило минали осигурителни периоди, но не попада или вече не попада в приложното поле на член 30 от Споразумението. Например:

5. Малтийски гражданин, който се връща в Малта преди края на преходния период, след като е работил в продължение на 20 години в Обединеното кралство. През 2018 г. той се пенсионира и получава британска пенсия съгласно Регламент (ЕО) № 883/2004. Той умира през същата година:
- а) преживелият съпруг има право на британски обезщетения за преживели съпрузи въз основа на законодателството на Обединеното кралство и на Регламента и ще продължи да получава обезщетенията след края на преходния период без никакво намаление;
 - б) правилата за координация ще се прилагат за определяне на компетентната държава за здравно осигуряване въз основа на член 32, параграф 2 от Споразумението.
6. Гръцки гражданин, който се връща в Гърция преди края на преходния период, след като е работил в продължение на 20 години в Обединеното кралство (не се обхваща от член 30 от Споразумението). През 2025 г. той се пенсионира и получава британска пенсия по силата на член 32, параграф 1, буква а) от Споразумението. Той умира през 2026 г.:
- а) преживелият съпруг има право на британски обезщетения за преживели съпрузи въз основа на законодателството на Обединеното кралство и на Регламента и ще получи обезщетенията без никакво намаление дори след края на преходния период, въз основа на член 32, параграф 1, буква а) от Споразумението;
 - б) правилата за координация ще се прилагат за определяне на компетентната държава за здравно осигуряване въз основа на член 32, параграф 2 от Споразумението.

3.3.2. Член 32, параграф 1, буква б): текущо планирано лечение

3.3.2.1. Приложно поле

Член 32, параграф 1, буква б) от Споразумението гарантира, че правото за получаване на планирано лечение съгласно Регламент (ЕО) № 883/2004 е защитено за лица, които са започнали да получават такова лечение или поне са поискали предварително разрешение да го получат преди края на преходния период. Тъй като свободата на предоставяне на услуги не се удължава след края на преходния период, други форми на права, свързани с мобилността на пациентите, особено случаите по Директива 2011/24/ЕС за упражняване на правата на пациентите при трансгранично здравно обслужване, няма да бъдат обхванати повече от правото на Съюза, ако лечението се извършва след края на този период.

Тъй като тази разпоредба се отнася до „лица“, тя обхваща граждани на ЕС, граждани на Обединеното кралство, лица без гражданство или бежанци, които обичайно пребивават в Обединеното кралство или в държава — членка на ЕС, както и граждани на трети държави, които отговарят на условията, предвидени в Регламент (ЕО) № 859/2003.

Тази разпоредба засяга лица, които не попадат в приложното поле на член 30 от Споразумението.

Например:

1. Малтийски гражданин работи и обичайно пребивава в Малта. През 2020 г. гражданинът отправя искане за предварително разрешение за получаване на специфично планирано лечение в Обединеното кралство. Разрешението се предоставя през 2021 г.:
- а) лечението може да започне при условията на Регламент (ЕО) № 883/2004, дори ако към тази дата Обединеното кралство е вече трета държава;
 - б) достъпът на гражданина до това лечение ще се основава на принципа на равно третиране;
 - в) всички относими разпоредби от Регламент (ЕО) № 883/2004 и Регламент (ЕО) № 987/2009, свързани с планирано лечение, ще продължат да се прилагат (например член 26 от Регламент (ЕО) № 987/2009);

- г) процедурите за възстановяване на разходи между Обединеното кралство и Малта ще продължат да се прилагат съответно въз основа на член 35 от Споразумението;
 - д) гражданинът и, ако е необходимо, придружаващото го лице или лица имат право да влязат на територията на Обединеното кралство за лечението при условията, посочени в Споразумението.
2. Чешки гражданин работи и обичайно пребивава в Словакия. През 2020 г. гражданинът отправя искане за предварително разрешение за получаване на специфично планирано лечение в Обединеното кралство. Искането е уважено и лечението започва преди края на 2020 г. и се предвижда да продължи до лятото на 2021 г. Прилагат се същите условия като посочените по-горе.

Когато се споменава Регламент (ЕО) № 883/2004, следва да се приеме, че релевантните разпоредби на Регламент (ЕО) № 987/2009 се прилагат съответно.

3.3.2.2. Въпроси, свързани с пътуването

Лицата, осъществяващи планирано лечение, които се ползват от описаните по-горе условия на член 32, параграф 1, буква б) (пациентите), имат правото *mutatis mutandis* до края на лечението да влизат и излизат в държавата по местолечение в съответствие с член 14 от Споразумението (който се отнася до правото на бенефициерите по дял II от част втора на Споразумението да влизат и излизат от приемащата държава).

Съществуващият преносим документ S2, издаден съгласно Регламент (ЕО) № 883/2004, представлява достатъчно доказателство за лично право на такова планирано лечение по смисъла на член 32, параграф 1, буква б) от Споразумението.

По-конкретно, гражданин на Обединеното кралство или гражданин на ЕС, който притежава преносимия документ S2 и необходимите документи за пътуване, предвидени в член 14, параграф 1 от Споразумението, има право да влиза и да излиза от държавата по местолечение в съответствие с член 14, параграф 2 (т.е. безвизово).

Пациентите, които се ползват от разпоредбите на член 32, параграф 1, буква б) от Споразумението, които не са граждани нито на ЕС, нито на Обединеното кралство могат, в съответствие с приложимото законодателство, да бъдат задължени да притежават входна виза.

В отделни случаи пациентите, които се ползват от разпоредбите на член 32, параграф 1, буква б) от Споразумението, могат, за да не бъдат лишени от правото си да получат курс на планирано лечение, да изискват присъствието и грижите, предоставяни от други лица (придружаващо лице).

Придружаващо лице може да бъде член на семейството или всяко друго лице, което се грижи за лицето, нуждаещо се от планирано лечение. Държавите — членки на ЕС, и Обединеното кралство ще обмислят как да се доказва статутът на придружаващите лица и произтичащите от него права по силата на Споразумението за оттегляне.

Придружаващото лице има право да влиза и излиза в държавата по местолечение с валиден документ за пътуване, предвиден в член 14, параграф 1 от Споразумението. Държавата по местолечение може да изисква придружаващото лице да притежава входна виза в съответствие с приложимото законодателство.

Когато държавата на местолечение изисква пациентите или придружаващите ги лица да притежават входна виза, тя трябва да предоставя на тези лица всички улеснения за получаване на необходимите визи в съответствие с член 14, параграф 3 от Споразумението. Тези визи трябва да се издават безплатно, в най-кратък срок и въз основа на ускорена процедура.

От пациентите или придружаващите лица не може да се изисква изходна виза или неин еквивалент.

Член 32, параграф 1, буква б) от Споразумението не предоставя право на пребиваване по смисъла на Директива 2004/38/ЕО на пациенти и придружаващи ги лица по време на престоя им в държавата по местолечение. Те имат правото да останат на територията на държавата — членка на ЕС, или на Обединеното кралство, докато това е необходимо за ефективното предоставяне на лечението на пациента. Те не попадат в приложното поле на член 18 или член 19 от Споразумението.

Ако лечението трябва да бъде удължено по медицински причини, преносимият документ S2 може да бъде подновен или удължен за този период. Потенциалните непредвидени събития, свързани с лечението, ще бъдат анализирани за всеки отделен случай.

3.3.3. Член 32, параграф 1, буква в): текущо непланирано лечение

Целта на член 32, параграф 1, буква в) е да гарантира, че правото на получаване на непланирано необходимо лечение е защитено за лицата, чийто временен престой продължава след края на преходния период, посредством Европейската здравноосигурителна карта (ЕЗОК) или заместващ сертификат.

Понятието „престой“ следва да се разбира както е определено в член 1, буква к) от Регламент (ЕО) № 883/2004, което означава временно пребиваване (в изпълнение на член 31, параграф 2 от Споразумението). Максималната продължителност на престоя не е определена по закон и зависи от фактическите обстоятелства във всеки отделен случай. На практика това може да бъде например ваканционен период или период на обучение (ако не е придружен от промяна в обичайното местопребиваване). Престой, който от самото начало е планиран за по-дълъг период (например за целите на обучение), не се счита за приключен, когато засегнатото лице междувременно пребивава за кратък период от време в друга държава. Следователно такова лице продължава да попада в приложното поле на член 32, параграф 1, буква в) от Споразумението и след повторното му връщане в държавата на престой, например за обучение.

Тази разпоредба засяга само лица, които не попадат в приложното поле на член 30 от Споразумението. Ако падено лице попада в приложното поле на член 30, тогава всички правила за координация на социалната сигурност, включително тези, които се отнасят до непланирано лечение, ще се прилагат за ваканция, която е в ход в края на преходния период, както и за бъдещи ваканции. Член 32, параграф 1, буква в) от Споразумението се прилага за ситуации като:

1. Испански гражданин с обичайно местопребиваване и работа в Полша посещава Лондон за зимната ваканция в края на декември 2020 г. Ако това лице претърпи злополука, то:
 - а) следва да може да използва ЕЗОК за целия ваканционен период дори ако злополуката е настъпила след края на преходния период;
 - б) следва да може да удължи, въз основа на медицинската оценка, престоя си в Обединеното кралство, за да получи необходимото лечение.
 - в) Всички процедури за възстановяване на разходи (за възстановяване на разходи от Обединеното кралство или от Полша или между съответните държави) се извършват при същите условия като предвидените в регламентите, дори и след края на преходния период, въз основа на член 35 от Споразумението.
2. Гражданин на Обединеното кралство, който обичайно пребивава и работи в Обединеното кралство, посещава Белгия, Люксембург и Нидерландия в края на декември 2020 г. На 30 декември 2020 г. той е в Люксембург и желае да замине за Нидерландия на 10 януари 2021 г.; това лице:
 - а) се покрива от ЕЗОК за целия период на престой в Люксембург до напускането на тази държава, за да отиде в Нидерландия на 10 януари;
 - б) не може повече да използва ЕЗОК по време на своя престой в Нидерландия, тъй като всяко пътуване в друга държава — членка на ЕС, след края на преходния период (в този случай в Нидерландия) се счита за бъдещо пътуване, попадащо извън приложното поле на Споразумението.
3. Кипърски гражданин посещава курс на обучение с продължителност три години в Обединеното кралство, който започва през есента на 2020 г. Той поддържа обичайното си местопребиваване (по смисъла на регламентите) в Кипър за целия период на обучение (лицето е финансово зависимо от родителите си и се връща вкъщи през уикендите и ваканциите). Това лице може да използва ЕЗОК в Обединеното кралство за времетраенето на курса дори ако то се връща за ваканциите в Кипър.

Когато се споменава Регламент (ЕО) № 883/2004, по силата на член 6, параграф 3 от Споразумението релевантните разпоредби на Регламент (ЕО) № 987/2009 се прилагат съответно.

3.3.4. Член 32, параграф 1, буква г): прехвърляне на семейни обезщетения

Тази разпоредба запълва празнота в член 30 от Споразумението за случаи, в които лицето, което е източник на правата, не се намира в трансгранична ситуация между държава — членка на ЕС, и Обединеното кралство, но членовете на семейството му са в такава ситуация. Тя се прилага например за:

1. гражданин на Обединеното кралство, който работи и обичайно пребивава в Обединеното кралство в края на преходния период, а съпругът/съпругата му, който/която е икономически неактивен/неактивна, пребивава обичайно в Унгария заедно с децата на двойката.
 - а) Този гражданин на Обединеното кралство има право на семейни обезщетения за децата, които обичайно пребивават в чужбина, докато са изпълнени условията на Регламента и на законодателството на Обединеното кралство по отношение на правото на получаване на обезщетения;
 - б) Обединеното кралство ще продължи да прехвърля семейните обезщетения така, както би го правило, ако децата пребиваваха обичайно на негова територия, докато са изпълнени условията на регламентите и неговото националното законодателство по отношение на правото на получаване на обезщетение;
 - в) не е необходимо семейните обезщетения действително да са били изплатени преди края на преходния период, доколкото правото за получаване на посочените обезщетения съществува отпреди тази дата;

- г) ако първото или следващо дете на двойката е родено през 2025 г., Обединеното кралство няма да има задължение съгласно Споразумението да прехвърля семейни обезщетения, отнасящи се до това дете. Също така децата, които стават членове на семейството едва след тази дата (тъй като лицето, което е източник на правото, сключва нов брак след тази дата с партньор с деца, които се „добавят“ към семейството на правоимащото лице), няма да бъдат обхванати от разпоредбите на Регламент (ЕО) № 883/2004. Тази разпоредба не обхваща ситуациите, посочени в член 30 от Споразумението.

Ситуация, попадаща в приложното поле на член 30 от Споразумението, би била следната:

2. Австрийски гражданин, работещ в Обединеното кралство в края на преходния период, чиито деца обичайно пребивават в Австрия, има право на семейни обезщетения от Обединеното кралство:
- а) правилата за координация на социалната сигурност се прилагат в своята цялост, въз основа на член 30, параграф 1, буква а) от Споразумението; и
- б) ако първото или следващо дете са родени през 2025 г., лицето ще има право на семейни обезщетения съгласно правилата за координация на социалната сигурност, включително прехвърлянето на семейните обезщетения за тези бъдещи деца.

В случаите, посочени в член 32, параграф 1, буква г), подточки i) и ii) от Споразумението, *правото на семейни обезщетения* следва да се разбира като отнасящо се до:

- правото на пълно обезщетение, изплащано от държавата с първична компетентност;
- правото на диференцираща добавка, изплащана от държавата с вторична компетентност; и
- спривно право на обезщетения, когато обезщетението в държавата с вторична компетентност е по-ниско от обезщетението в държавата с първична компетентност.

Тази разпоредба ще продължи да се прилага дори ако има промени между първичната и вторичната компетентност.

Например:

3. Гражданин на Обединеното кралство, който работи и обичайно пребивава в Обединеното кралство в края на преходния период, докато хърватският/хърватската му съпруг/съпруга, който/която е икономически неактивен/неактивна, пребивава обичайно в Хърватия заедно с децата на двойката (тъй като тази ситуация не се обхваща от член 31, параграф 1 от Споразумението, започва да се прилага член 32, параграф 1, буква г) от Споразумението):
- а) въз основа на член 68, параграф 1, буква а) от Регламент (ЕО) № 883/2004 Обединеното кралство има първична компетентност и ще продължи да изплаща обезщетенията за децата, които обичайно пребивават в чужбина, докато са изпълнени условията на Регламента и на законодателството на Обединеното кралство;
- б) Ако през 2024 г. хърватският/хърватската съпруг/съпруга започне работа в Хърватия, въз основа на член 68, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕО) № 883/2004, тъй като децата обичайно пребивават в Хърватия, първично компетентната държава ще бъде Хърватия и Обединеното кралство ще разполага с вторична компетентност. Следователно, ако е необходимо, то ще започне да плаща само диференцираща добавка;
- в) Ако съпругът/съпругата отново стане неактивен/неактивна, компетентността между Хърватия и Обединеното кралство ще се промени съответно;
- г) Ако съпругът/съпругата и децата се присъединят към британския гражданин в Обединеното кралство въз основа на действията към този момент разпоредби, те няма да попадат в приложното поле на член 32, параграф 1, буква г) от Споразумението; всякакви бъдещи промени (цялото семейство или само съпругът/съпругата и децата се завръщат в Хърватия) ще се считат за бъдещо движение и няма да бъдат запазени права въз основа на Споразумението.
4. Гражданин на Обединеното кралство, който работи и обичайно пребивава в Обединеното кралство в края на преходния период, докато германският/германската му съпруг/съпруга работи и пребивава обичайно в Германия заедно с децата на двойката:
- а) въз основа на член 68, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕО) № 883/2004 Германия разполага с първична компетентност и ще продължи да изплаща обезщетенията за децата, които обичайно пребивават на нейна територия, докато са изпълнени условията на Регламента и на законодателството на Германия; да приемем, че Обединеното кралство действително не плаща диференцираща добавка, тъй като германското обезщетение е по-високо от това на Обединеното кралство;

- б) През 2024 г. германският/германската съпруг/съпруга става неактивен/неактивна в Германия; въз основа на член 68, параграф 1, буква а) от Регламент (ЕО) № 883/2004 Обединеното кралство разполага с първична компетентност и ще започне да изплаща обезщетението в пълен размер.

Член 32, параграф 1, буква г) от Споразумението се прилага също и за допълнителни или специални обезщетения за сираци, координирани съгласно член 69 от Регламент (ЕО) № 883/2004. Не е релевантно дали правото на допълнителни или специални семейни обезщетения за сираци вече е съществувало в края на преходния период или е възникнало след това, при условие че във втория случай е съществувало право на „стандартни“ семейни обезщетения в края на преходния период.

3.3.5. Член 32, параграф 1, буква д): производни права като членове на семейството

Член 32, параграф 1, буква д) защитава и всички производни права като членове на семейството.

„Член на семейството“ трябва да се разбира както е определен в член 1, буква и) от Регламент (ЕО) № 883/2004. По принцип понятието включва съпруга/съпругата и ненавършилите пълнолетие деца или децата на издръжка, които са навършили пълнолетие.

Тази разпоредба защитава тези права, които съществуват в края на преходния период, независимо от това дали те се упражняват или не.

Става въпрос за ситуации, посочени в член 32, параграф 1, буква г), подточки i) и ii), без това да означава, че се прилага само за онези членове на семейството, за които се изплащат семейни обезщетения въз основа на тази разпоредба. Следователно е възможно съпруг/съпруга да бъде защитен/а от член 32, параграф 1, буква д) дори ако двойката няма деца и не се изплащат семейни обезщетения въз основа на член 32, параграф 1, буква г).

Определящият фактор е, че семейната връзка съществува в края на преходния период. Разпоредбата не обхваща бъдещи съпрузи или бъдещи деца, но всички правила на регламентите се прилагат към съществуващите такива. Примери за обхванати ситуации:

1. Британски гражданин работи в Обединеното кралство в края на преходния период; неговият съпруг/съпруга със словашко гражданство обичайно пребивава в Словашката република и е неактивен/неактивна; съпругът/съпругата има производни права като член на семейството за обезщетения за болест в натура въз основа на членове 17 и 32 от Регламент (ЕО) № 883/2004; Обединеното кралство ще продължи да плаща съответните разходи;
 - През 2024 г. съпругът/съпругата започва да работи в Словакия и има право на обезщетения за болест съгласно словашкото законодателство като компетентна държава съгласно член 11, параграф 3, буква а) от Регламент (ЕО) № 883/2004;
 - През 2025 г., когато той/тя стане неактивен/неактивна и пребивава обичайно в Словашката република, производното право на Обединеното кралство ще се възобнови и ще има приоритет пред всяко самостоятелно право, което съпругът/съпругата може да има въз основа на пребиваването си в Словашката република.
2. Литовски гражданин работи и обичайно пребивава в Литва края на преходния период; британският/британската му съпруг/съпруга обичайно пребивава и работи в Обединеното кралство; британският/британската съпруг/съпруг има право на обезщетения за болест съгласно законодателството на Обединеното кралство като компетентна държава съгласно член 11, параграф 3, буква а) от Регламент (ЕО) № 883/2004;
 - през 2026 г. съпругът/съпругата става неактивен/неактивна в Обединеното кралство; производното право на обезщетения за болест в натура от Литва ще има предимство пред всяко самостоятелно право, основаващо се на пребиваването в Обединеното кралство;
3. Естонски гражданин работи и обичайно пребивава във Финландия в края на преходния период; британският/британската му съпруг/съпруга обичайно пребивава и работи в Обединеното кралство заедно с децата им:
 - Съпругът/съпругата ще има самостоятелно право на обезщетения за болест в натура в Обединеното кралство и децата имат производни права като членове на семейството в Обединеното кралство въз основа на член 32 от Регламент (ЕО) № 883/2004;
 - През 2023 г. съпругът/съпругата става неактивен/неактивна и както той/тя, така и децата ще имат производни права като членове на семейството във Финландия;
 - През 2024 г. на двойката се ражда дете; това дете няма да има производни права като член на семейството въз основа на Споразумението.

3.3.6. Член 32, параграф 2: промени в компетентността

Първото изречение от този член гарантира, че лицата, спрямо които се прилага законодателството на държава членка или на Обединеното кралство преди края на преходния период и които въз основа на разпоредбите на член 32, параграф 1, буква а) от Споразумението започват да получават социалноосигурителни обезщетения преди или след края на преходния период, ще продължат да бъдат обект на действието на разпоредбите на Регламент (ЕО) № 883/2004 относно обезщетенията за болест. Това означава, че в резултат на получаването на обезщетение по член 32, параграф 1, буква а), преди или след края на преходния период, компетентността за обезщетението за болест може да се промени, но съответните правила за обезщетенията за болест ще се прилагат съответно от тази компетентна държава членка за съответните лица.

Въз основа на подобна логика второто изречение от този член гарантира, че правилата относно семейните обезщетения съгласно Регламент (ЕО) № 883/2004 също ще продължат да се прилагат, когато е целесъобразно, по отношение на лице, намиращо се в описаната по-горе ситуация.

Ситуацията, обхваната от член 32, параграф 2, може да бъде илюстрирана със следния пример:

- Датски неактивен гражданин, пребиваващ в Дания, започва да получава пенсия от Обединеното кралство, където по-рано е работил. Обединеното кралство става компетентно за неговите обезщетения за болест. Ако лицето има право на семейни обезщетения, условията съгласно законодателството на Обединеното кралство ще се прилагат по отношение на семейните обезщетения за членовете на неговото семейство, които пребивават с него в Дания.

Вж. също така допълнителните разяснения по този член в раздел 3.3.1 по-горе, тъй като разпоредбата действа във връзка с член 32, параграф 1 от Споразумението.

3.4. Член 33: граждани на Исландия, Княжество Лихтенщайн, Кралство Норвегия и Швейцария

Съгласно член 33 дял III на част втора от Споразумението се прилага не само за гражданите на Обединеното кралство и гражданите на ЕС, но и за гражданите на Исландия, Лихтенщайн, Норвегия и Швейцария при следните две кумулативни условия:

- Исландия, Лихтенщайн, Норвегия и Швейцария трябва да са сключили и да прилагат съответните споразумения с Обединеното кралство, които се прилагат за граждани на ЕС; и
- Исландия, Лихтенщайн, Норвегия и Швейцария трябва да са сключили и да прилагат съответните споразумения със Съюза, които се прилагат за гражданите на Обединеното кралство.

Ако тези споразумения влязат в сила, Съвместният комитет се оправомощава да вземе решение за определяне на датата, от която този член ще се прилага.

Целта на тази разпоредба е да защити правата на гражданите на Исландия, Лихтенщайн, Норвегия и Швейцария, както е предвидено в дял III от Споразумението, при същите условия, както ако те бяха граждани на ЕС, в ситуации, при които има тристранна ситуация (например държава — членка на ЕС, Обединеното кралство и, според случая, Исландия, Лихтенщайн, Норвегия или Швейцария). По същата логика правата на гражданите на Обединеното кралство и на гражданите на ЕС в подобен тип тристранни ситуации следва да бъдат защитени.

Решението на тристранната ситуация е от особено значение за прилагането на принципа на сумиране, както е предвидено в член 32, параграф 1, буква а) от Споразумението.

Например норвежки гражданин, който:

- е работил в Норвегия в периода 2005—2007 г.;
- е работил във Франция в периода 2007—2018 г.;
- е работил в Обединеното кралство в периода 2018—2020 г.;
- през 2021 г. подава молба за обезщетения въз основа на предходните си осигурителни периоди,

попада в приложното поле на член 33 от Споразумението (ако са изпълнени условията за прилагането на този член) и по този начин ще бъде приравнен на гражданин на ЕС или на гражданин на Обединеното кралство, обхванат от член 30, параграф 1 от Споразумението.

Например исландски гражданин, който:

- е работил през по-голямата част от живота си в Обединеното кралство;
- е работил е за кратко време във Франция;

- се завръща в Исландия преди края на преходния период, когато наближи възрастта за пенсиониране, и остава неактивен; и
- при достигане на пенсионната възраст (преди или след края на преходния период) подава заявление в Обединеното кралство за обезщетения за старост,

Обединеното кралство ще сумира миналите периоди и ще му отпусне пенсия от Обединеното кралство. След като получи пенсията от Обединеното кралство, съответното лице има право да получава британската пенсия без никакво намаление (при прилагане на релевантните разпоредби, съответстващи на логиката на член 7 от Регламент (ЕО) № 883/2004) в Исландия или която и да е друга държава — членка на ЕС, или държава от ЕИП, в която то може обичайно да пребивава.

3.5. **Член 34 — Административно сътрудничество**

С цел гарантиране на безпрепятственото прилагане на Споразумението, Обединеното кралство може да участва като наблюдател в заседанията на Административната комисия за координация на системите за социална сигурност, както и в срещите на органите, свързани с нея, както е посочено в членове 73 и 74 от Регламент (ЕО) № 883/2004: т.е. Техническата комисия за обработка на информация и Одиторският съвет.

Когато точки от дневния ред, свързани с дял III от част втора на Споразумението, засягат Обединеното кралство, председателят съответно на Административната комисия, на Техническата комисия и на Одиторския съвет ще покани Обединеното кралство, което ще участва със съвещателна функция.

Обединеното кралство ще продължи да участва в системата за електронен обмен на данни за социалната сигурност, за да обработва случаите, обхванати от Споразумението, и ще поеме свързаните с това разходи.

Както държавите — членки на ЕС, така и Обединеното кралство се ангажират да намалят административната тежест при прилагането на Споразумението. Поради това преносимите документи, издадени преди края на преходния период, не стават автоматично невалидни.

Основният принцип е, че тези документи имат само декларативен характер. Сами по себе си те не създават права за засегнатите лица. Самите права са създадени със Споразумението.

Трябва да се прави разграничение между:

1. *Документи, които се отнасят до ситуации, обхванати от правилата за координация, посочени в Споразумението* (например преносим документ A1, чийто срок изтича през 2021 г. за лице, работещо едновременно в Обединеното кралство и Франция, преносим документ S1 за пенсионер от Обединеното кралство с обичайно местопребиваване в Испания)
 - Тези преносими документи отразяват правата, които продължават да съществуват, но на различно правно основание;
 - За да се избегне неоправдана административна тежест, документите остават валидни за целия период на валидност (докато не бъдат оттеглени); нови преносими документи ще се издават въз основа на Споразумението след изтичането на предходните, при условие че са изпълнени условията за тяхното издаване.
2. *Документи, издадени преди края на преходния период, отнасящи се до ситуации, които вече не са обхванати от Споразумението* (например ЕЗОК за лица, намиращи се в изцяло национална ситуация в края на преходния период, преносим документ A1 за командировани работници, предоставящи услуги)
 - Тези документи отразяват права, които вече не съществуват; те не могат да пораждаат правни последици след края на преходния период дори и да не са оттеглени от издаващата институция.

Всякакви съмнения относно валидността на даден документ ще бъдат изяснени чрез процедурите, определени в Решение № A1 от 12 юни 2009 г. на Административната комисия за координация на системите за социална сигурност по отношение на установяването на процедура на диалог и помирение по отношение на валидността на документите, определянето на приложимото законодателство и предоставянето на обезщетения съгласно Регламент (ЕО) № 883/2004 на Европейския парламент и на Съвета.

3.6. **Член 35: възстановяване, събиране и прихващане**

Целта на тази разпоредба е да гарантира, че правилата относно възстановяването, събирането и прихващането на Регламент (ЕО) № 883/2004 и Регламент № 987/2009 ще продължат да се прилагат дори ако правилата за пълна координация вече не се прилагат за конкретно лице.

Тази разпоредба се прилага във връзка със събития, настъпили преди края на преходния период, които се отнасят до лица, които не са обхванати от член 30 от Споразумението. Тя обхваща също така събития, които са настъпили след края на преходния период, но които се отнасят до лица, които при настъпването на събитието са били обхванати от член 30 или член 32 от Споразумението.

По-специално тя се прилага за три категории събития:

- а) събития, които са настъпили преди края на преходния период и се отнасят до лица, които не попадат в приложното поле на член 30 от Споразумението. Например:
 1. Полски гражданин, спрямо когото законодателството на Обединеното кралство никога не се е прилагало преди края на преходния период, отива на почивка през ноември 2019 г. Той получава обезщетения за болест в натура в Обединеното кралство въз основа на ЕЗОК и се връща в страната си преди края на преходния период:
 - а) той може да поиска възстановяване на разходите (ако случаят е такъв) за обезщетенията в натура за болест в Полша, дори и след тази дата;
 - б) ако възстановяването е поискано в Обединеното кралство, но процедурата не е завършена преди края на преходния период, възстановяването ще бъде извършено съгласно съответните правила за координация.
- б) събития, които са настъпили след края на преходния период и се отнасят до лица, които попадат в приложното поле на член 32 от Споразумението към момента на събитието. Например:
 2. Към гражданин на Обединеното кралство, който е работил в Обединеното кралство и Швеция преди края на преходния период, се прилага законодателството на Обединеното кралство. Той спира всякаква дейност в Швеция преди тази дата. Гражданинът не попада в приложното поле на член 30 от Споразумението, но след края на преходния период се установява, че към него всъщност е трябвало да се прилага шведското законодателство. Разпоредбите на Регламент (ЕО) № 883/2004 относно помирителната процедура в рамките на Административната комисия (в случай че Швеция и Обединеното кралство не са съгласни за компетентността) по отношение на възстановяването, събирането или прихващането се прилагат дори и след края на преходния период.
 3. Полски гражданин, който обичайно пребивава в Полша и има минали осигурителни периоди в Обединеното кралство, се пенсионира след края на преходния период. Тъй като Обединеното кралство придобива компетентност за обезщетения за болест въз основа на член 32, параграф 2 от Споразумението, процедурите за възстановяване между Обединеното кралство и Полша ще се прилагат по съответния начин;
 4. Френски гражданин обичайно пребивава във Франция и работи в Обединеното кралство като пограничен работник. Преди края на преходния период той става безработен и започва да получава френски обезщетения за безработица. Съответните процедури за възстановяване на обезщетения за безработица ще продължат да се прилагат между Франция и Обединеното кралство дори след края на преходния период;
 5. Същото се отнася и за лицата, които използват преносимия документ S2 и които започват курс на планирано лечение преди края на преходния период, който приключва след края на преходния период въз основа на член 32, параграф 1, буква б) от Споразумението, за периода на съответното лечение.
- в) събития, които са настъпили след края на преходния период и се отнасят до лица, които попадат в приложното поле на член 30 от Споразумението към момента на събитието. Например:
 6. Белгийски гражданин, който обичайно пребивава в Обединеното кралство и работи в Белгия в края на преходния период, попада в приложното поле на член 30, параграф 1, буква в). След 5 години той се премества местопребиваването си в Белгия. Следователно той вече не попада в приложното поле на член 30, нито в приложното поле на член 32 от Споразумението, тъй като той няма минали осигурителни периоди в Обединеното кралство:
 - а. Белгия ще продължи да възстановява на Обединеното кралство всички разходи, свързани с обезщетенията в натура за болест по време на пребиваването на гражданина там;
 - б. Обединеното кралство ще продължи да прилага процедурата по възстановяване за суми, дължими от това лице в Белгия.

Въпреки че в повечето случаи засегнатите лица могат да имат минали осигурителни периоди и попадат в приложното поле на член 32 от Споразумението, това не е необходимо за прилагането на тази разпоредба.

Разпоредбата се отнася до „събития“, които са се случили в определен период от време. Това е широко понятие, което обхваща например предоставените обезщетения в натура, обезщетенията, изплатени в парични средства, платените вноски, но също и вноските, които са били дължими точно преди края на преходния период или преди края на прилагането на регламентите в случаите, посочени в членове 30 и 32 от Споразумението.

Въз основа на тази разпоредба всички процедури, свързани с Одиторския съвет, ще продължат да се прилагат, включително възстановяването въз основа на фиксирани суми.

3.7. **Член 36 — Развитие на законодателството и адаптиране на актовете на Съюза**

Със Споразумението се гарантира прилагането на Регламент (ЕО) № 883/2004 и Регламент (ЕО) № 987/2009, изменени или заменени с регламенти, приети след края на преходния период и изброени в приложение I към Споразумението.

В член 36 от Споразумението се установява механизъм за актуализиране на измененията на тези регламенти на равнището на Европейския съюз след края на преходния период.

Като правило актуализирането се извършва автоматично от Съвместния комитет. В член 36, параграф 2, букви а)–в) от Споразумението са предвидени ограничени изключения. Те се отнасят до следните ситуации:

1. добавяне на нов клон за социална сигурност или заличаване на съществуващ такъв в член 3 от Регламент (ЕО) № 883/2004;
2. превръщане на прехвърляеми парични обезщетения по Регламента в непрехвърляеми и обратно; например:
 - изменение на посочения регламент, така че специалните парични обезщетения, независещи от вноски, да станат прехвърляеми;
 - изменение на посочения регламент, така че семейните обезщетения вече да не могат да бъдат прехвърляеми;
3. превръщане на парични обезщетения в прехвърляеми за ограничен период от време, прехвърляеми за неограничен период от време или обратно. Например, вземането на решение, че обезщетенията за безработица са прехвърляеми за неограничен период от време.

Когато се вземат решения за такива изменения на равнище ЕС, Съвместният комитет ще направи оценка на тези изменения и на мащаба на промените. Както Обединеното кралство, така и държавите — членки на ЕС, са твърдо решени да гарантират непрекъснатото добро функциониране на правилата за координация на системите за социална сигурност за лицата, обхванати от Споразумението.

В този контекст Съвместният комитет също ще разглежда добросъвестно необходимостта от осигуряване на ефективно покритие на засегнатите лица, особено когато промените в прехвърляемостта на дадено обезщетение се определят от промяна в определянето на компетентна държава, независимо дали става въпрос за държава — членка на ЕС, или за Обединеното кралство.

4. ДЯЛ IV — ДРУГИ РАЗПОРЕДБА

4.1. **Член 37 — Публичност**

Тази разпоредба следва модела на член 34 от Директива 2004/38/ЕО.

Тя налага задължение на държавите — членки на ЕС, и на Обединеното кралство. С нея не се налага никакво задължение на други субекти, като например работодателите, Европейската комисия или Съвместния комитет.

4.2. **Член 38 — По-благоприятни разпоредби**

4.2.1. *Последици от прилагането на по-благоприятно третиране*

Всяка държава решава дали ще приеме национални закони, подзаконови или административни разпоредби, които са по-благоприятни за бенефициерите по Споразумението от тези, които са предвидени в него.

4.2.2. *По-благоприятно третиране и координация на схемите за социална сигурност*

В член 38, параграф 1 се предвижда, че част втора от Споразумението не засяга законите, подзаконовите или административните разпоредби, които биха били по-благоприятни за засегнатите лица. Тази разпоредба не се прилага за дял III относно координацията на системите за социална сигурност, освен предвиденото по Регламент (ЕО) № 883/2004 и Регламент (ЕО) № 987/2009, като се има предвид спецификата на тези правила, при които към лицата се прилагат правилата на схемата за социална сигурност на само една държава — членка на ЕС, за да се предотвратят усложненията, които биха могли да произтекат от припокриване на приложими разпоредби.

В член 38, параграф 2 се потвърждава, че разпоредбите на част втора от Споразумението относно забраната за дискриминация, основаваща се на гражданство (член 12), и правото на равно третиране (член 23, параграф 1), не засягат договореностите за обща зона за пътуване между Ирландия и Обединеното кралство (посочени в член 3 от Протокола относно Ирландия/Северна Ирландия към Споразумението) по отношение на по-благоприятното третиране, което може да произтече от тези договорености за засегнатите лица.

4.3. Член 39 — Защита през целия живот

4.3.1. Защитата през целия живот и взаимодействието ѝ с различни дялове

В член 39 се предвижда важна гаранция, че правата по Споразумението нямат срок на валидност.

Бенефициерите на новия статус на пребиваване по дял II от част втора на Споразумението ще запазят статуса си на пребиваване — и всички свързани с него права — докато изпълняват условията, предвидени в дял II относно правото на пребиваване (доколкото в него са предвидени такива условия).

Бенефициерите на права по дял III от част втора на Споразумението ще запазят правата си, докато отговарят на условията, предвидени в дял III.

В член 39 се пояснява, че правата, произтичащи от различни дялове, могат да не са свързани едни с други — например правата по дял III не се губят непременно, когато бъде изгубен статусът на пребиваване по дял II.

Следва също така да се подчертае, че някои разпоредби от част втора на Споразумението не изискват техните бенефициери да продължават да отговарят на каквито и да било условия — например решение за признаване, взето съгласно глава 3 на дял II от част втора от Споразумението преди края на преходния период, остава валидно.

4.4. Полезни връзки

Консолидираните версии на законодателните инструменти на правото на Съюза могат да бъдат изтеглени на български език на уебсайта EUR-LEX на Комисията.

Договор за Европейския съюз:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:115:0013:0045:BG:PDF>

Договор за функционирането на Европейския съюз:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=BG>

Директива 2004/38/ЕО:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?qid=1523871765223&uri=CELEX%3A02004L0038-20110616>

Регламент (ЕС) № 492/2011:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?qid=1523864845084&uri=CELEX%3A02011R0492-20160512>

Регламент (ЕО) № 883/2004:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?qid=1579691198448&uri=CELEX:02004R0883-20190731>

Регламент (ЕО) № 987/2009:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?qid=1579691236860&uri=CELEX:02009R0987-20180101>

Избрани съобщения на Комисията:

Свободно движение на работници — за пълно реализиране на предимствата и потенциала (COM(2002) 694 final)

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1525420348454&uri=CELEX:52002DC0694>

Насоки за по-добро транспониране и прилагане на Директива 2004/38/ЕО относно правото на граждани на Съюза и на членове на техните семейства да се движат и да пребивават свободно на територията на държавите членки (COM(2009) 313 окончателен)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:52009DC0313&from=EN>

За свободното движение на работници: права и основни аспекти на развитието (COM(2010) 373 окончателен)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:52010DC0373&from=EN>

Свободно движение на гражданите на ЕС и техните семейства: пет действия за промяна (COM(2013) 837 final)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:52013DC0837&from=EN>
